

SPRÆNGFARLIGE BESKEDER

LOVLIGHEDEN AF ISRAELS ANGREB DEN 17. SEPTEMBER 2024 VED BRUG AF EKSPLOSIVE PERSONSØGERE

EXPLOSIVE MESSAGES

THE LEGALITY OF ISRAEL'S ATTACK THE 17TH OF SEPTEMBER 2024 WITH THE USE OF EXPLOSIVE PERSONAL PAGERS

af **KRISTOFFER ØSTERGAARD**

Om eftermiddagen den 17. september 2024 gik en dramatisk nyhedshistorie viral verden over. 5.000 "personsøgere" – teknologi fra en anden tid – var sprunget i luften på samme tid i Libanon. Billeder af ambulancer og sårede florerede rundt og udtalelser fra læger om et stort antal skader på blandt andet øjne og fingre, samt dødsfald, gik medierne rundt. Det viste sig relativt hurtigt, at det var Israel der blot stod bag angrebet. Der var ikke tvivl om, at der var tale om en nøje planlagt operation. Herefter gik debatten og meningerne højt i relation til lovligheden af det konkrete angreb, hvis lige ikke var set før.

I denne afhandling undersøges lovligheden af det konkrete angreb på Libanon af 17. september 2024 og brugen af personsøgere som våben i lyset af den humanitære folkeret.

Afhandlingen undersøger og konkluderer 2 juridiske problemstillinger: 1) Hvorvidt personsøgere udgjorde et lovligt våben indenfor folkeretten og 2) hvorvidt selve angrebet ud fra et operativt perspektiv var lovligt indenfor folkeretten. Afhandlingen er opdelt i 4 dele.

Første del redegør for faktum og begivenhedsforløbet i relation til det konkrete angreb via personsøgere den 17. september 2024.

Anden del behandler personsøgernes status som lovligt eller ulovligt våben. I den forbindelse redegøres der først for jus i form af konventioner, programerklæringer, praksis, samt flere landes militærmanualer. Herefter behandles personsøgernes lovlighed i relation til, hvorvidt de er i strid med princippet om menneskelighed, distinktion eller om våbentypen er blevet forbudt eller begrænset i konkrete konventioner. Det konkluderes, at personsøgere ikke forvolder mere skade end militært nødvendigt i harmoni med princippet om menneskelighed, og ikke konsekvent er ude af stand til at kunne distingvere imellem civile og militære mål i harmoni med princippet om distinktion, hvorfor personsøgere som udgangspunkt ikke er i strid med den folkeretlige retsædvane. Afhandlingen diskuterer, om personsøgere er omfattet af forskellige konventioner der forbyder brugen af bestemte typer af våben, men ender med, efter en længere diskussion vedr. fortolkning og våbentypen at konkludere, at personsøgere befinder sig i en juridisk gråzone der ikke sikkert kan placeres i gældende konventioner. Konklusionen på første problemstilling er, at personsøgere som udgangspunkt ikke udgjorde et ulovligt våben efter folkeretten.

Anden del behandler lovligheden af selve angrebet ud fra et operativt perspektiv. Denne del indeholder også en redegørelse af jus herunder princippet om distinktion, proportionalitet og mulige forholdsregler under operationer. I denne del diskuteres det, om Israel opfyldte deres forpligtelse til at distingvere imellem lovlige mål og civile under det pågældende angreb. Da dette ikke kan konkluderes ud fra offentlig kendt faktum, opstilles der hypotesebaserede

scenarier baseret på Israels vurdering af målene og navnlig Hizbollah. Det konkluderes i den forbindelse, at princippet om distinktion formodentlig var imødekommet, såfremt der blev distingveret imellem ”civile” medlemmer af Hizbollah og medlemmer der tog aktiv del i fjendtlighederne, idet man sandsynligvis identificerede hele organisationen som et lovligt mål. I relation til proportionalitet konkluderes det, at den potentielle militære fordel opnået ved angrebet kan opveje den kollaterale skade på civile, såfremt princippet om distinktion var iagttaget. Herefter diskuteres der potentielle mulige forholdsregler, man kunne have foretaget sig. Alt i alt konkluderes det, at angrebet ud fra et operativt synspunkt formodentligt ikke var i strid med folkeretten.

I fjerde og sidste del af specialet opsummeres alle pointerne og der konkluderes samlet på problemformuleringen, hvor det er denne forfatters vurdering, at angrebet via personsøgere på Libanon den 17. september 2024 var lovligt ud fra et folkeretligt perspektiv.

INDHOLDSFORTEGNELSE

ABSTRACT	3
PROBLEMFORMULERING	3
METODE	4
1. INDLEDNING	4
2. ANGREBET DEN 17. SEPTEMBER 2024	5
3. LOVLIGT VÅBEN.....	7
3.1 UNØDVENDIG LIDELSE	7
3.1.1 Påførte personsøgerne mere skade end militært nødvendigt?	9
3.2 DISTINKTION.....	9
3.2.1 Våben må ikke være ude af stand til at kunne distingvere imellem kombattanter og civile	9
3.2.2 Kunne personsøgerne distingvere?	11
3.3 INTERNATIONALE KONVENTIONER	12
3.3.1 Convention on prohibition or restrictions on the use of certain conventional weapons which may be deemed to be excessively injurious or to have indiscriminate effect of 2004	12
3.3.2 Protokol II af 3. maj 1996 om forbud mod eller begrænsning i anvendelsen af miner, lureminer og andre mekanismer til konventionen af 10. oktober 1980 om forbud mod eller begrænsninger i anvendelsen af visse konventionelle våben, som anses for at være unødt skadevoldende eller for at ramme i flæng.	13
3.4 DELKONKLUSION: LOVLIGT VÅBEN?	21
4. LOVLIG OPERATION	21
4.1 DISTINKTION.....	21
4.1.1 Civile personer og lovlige mål	23
4.2 PROPORTIONALITET	25
4.2.1 Militær nødvendighed og militære objekter	26
4.2.2 Forholdsregler.....	28
4.3 ANGREBETS LOVLIGHED	30
4.3.1 Angrebets distinktion.....	30
4.3.2 Angrebets proportionalitet.....	32
4.4 DELKONKLUSION: LOVLIGT ANGREB?	34
5. KONKLUSION.....	35
LITTERATURLISTE	36
BOGLITTERATUR	36
WEBLITTERATUR.....	37
PODCAST	38

LOVGIVNING	38
LOVKOMMENTARER	39
PRAKSIS	39

ABSTRACT

This thesis examines the legality under international humanitarian law (IHL) or Law of Armed Conflict (LOAC) of the Israeli attack on 17 September 2024 targeting Hezbollah members via explosive personal pagers. The analysis is conducted exclusively within the framework of *jus in bello*, without assessing the legality of the conflict itself. It is assumed for the purposes of this thesis that Hezbollah members constituted lawful military targets. The issue regarding direct participation in hostilities and membership of non-state armed groups are however briefly touched upon.

The thesis explores two primary legal issues: (1) whether the explosive pagers constituted an unlawful weapon, and (2) whether the attack, as executed, complied with the principles of distinction, proportionality, and precautions under LOAC and the rules regarding targeting.

Regarding the weapon's legality, the pagers are assessed against three criteria: whether they caused unnecessary suffering, whether they are inherently indiscriminate, and whether they are prohibited by treaty law. The pagers are found to inflict limited, localized harm, typically only to the person holding the device. They were not designed to cause excessive injury. The pagers could reliably target specific persons, which meant they had no indiscriminate effects. The thesis concludes the pagers do not violate the customary principles of distinction or humanity. Their classification as mines, booby-traps, or "other devices" under the CCW Protocol II is analyzed in detail, with the conclusion that the pagers likely fall outside these legal definitions, placing them in a legal grey zone.

Regarding the legality of the operation in the framework of targeting principles the thesis addresses the legal framework of distinction, proportionality and precautions. Despite the challenge in confirming who physically possessed the devices at the moment of detonation, this author argues that if Israel had credible intelligence indicating the pagers were in the hands of Hezbollah combatants, the distinction requirement could be satisfied. On proportionality, the thesis considers the military advantage gained on one hand—disabling Hezbollah's communication networks and the neutralization of a large number of combatants—and the potential collateral civilian harm on the other hand. The thesis concludes in this regard that with proper intelligence and targeting assessments the attack most likely was lawful in the framework of targeting.

All in all, this thesis concludes that the explosive pagers, though ethically controversial and legally novel, do not breach the core principles of LOAC and therefore do not constitute unlawful weapons. Similarly, while the operation posed significant risks to civilians, it may be considered lawful under LOAC provided Israel acted on sufficiently precise intelligence.

PROBLEMFORMULERING

I dette speciale vil lovligheden af Israels angreb den 17. september 2024 imod Hizbollah ved brugen af bomber forklædt som fungerende personsøgere blive undersøgt, diskuteret og konkluderet ud fra de folkeretlige regler der regulerer væbnede konflikter.¹

¹ Herefter vil den folkeretlige disciplin der regulerer reglerne og lovligheden i væbnede konflikter uagtet om de er af en international eller ikke international natur samlet blive henvist til som "krigsretten". På engelsk er titlen "Law of Armed Conflict" eller "LOAC".

Specialet behandler ikke lovligheden af konflikten, idet det alene er et spørgsmål om *Jus in Bello* i lyset af det konkrete angreb. Ligeledes antager specialet alle medlemmer af Hizbollah til at være lovlige militære mål, og vil således ikke indeholde stillingtagen til medlemmernes direkte deltagelse i urolighederne. Problemstillingen vil dog blive belyst og problematiseret.

Angrebet præsenterer navnlig to juridiske problemstillinger som vil blive behandlet. For det første er spørgsmålet om personsøgerne udgjorde et ulovligt våben efter de krigsretlige regler. For det andet er spørgsmålet om angrebet som sådan var lovligt indenfor rammerne af de krigsretlige regler og reglerne om *targeting*.

I første del af specialet vil baggrunden for angrebet blive præsenteret og redegjort for, således at rammerne eller faktum for den juridiske diskussion bliver sat.

I anden del af specialet vil lovligheden af våbnet blive analyseret, således at det kan konkluderes om personsøgerne harmoniserer med konventionerne samt om de opfylder de sædvanebestemte krav om distinktion og menneskelighed.

I tredje del af specialet vil angrebet blive analyseret med henblik på at undersøge, om der blev distingveret imellem civile og kombattanter, om der blev taget de mulige forholdsregler til at skåne civilbefolkningen, og om den kollaterale skade var proportionel med den potentielle militære fordel der kunne vindes ved angrebet.

I sidste del af specialet bliver alle diskussionerne afrundet i en samlet konklusion vedrørende lovligheden af angrebet, hvor undertegnede forfatter svarer på, om angrebet var lovligt eller ej.

METODE

Ved anvendelse af den almindelige retsdogmatiske metode, vil de juridiske problemstillinger som angrebet præsenterede blive identificeret, hvorefter de vil blive undersøgt i lyset af de konventioner der regulerer forholdet, relevant sædvaneret samt international praksis. Specialet tager udgangspunkt i Genevakonventionerne herunder navnlig den første tillægsprotokol samt konventionen imod brugen af visse konventionelle våben herunder protokol 2 vedrørende brugen af miner, lureminer og andre mekanismer. Herunder redegøres der for fortolkning af reglerne samt etableringen af retsædvaner ud fra udgivelserne og kommentarerne fra ICRC² og statspraksis i form af de officielle militærmanualer fra USA, Danmark og Storbritannien. Ligeledes bliver der henvist til praksis fra ICTY³ og ICJ⁴ herunder ICJ's officielle udtalelse vedrørende brugen af atomvåben.

1. INDLEDNING

Om eftermiddagen den 17. september 2024 gik en dramatisk nyhedshistorie viral verden over. 5.000 "personsøgere" – teknologi fra en anden tid – var sprunget i luften på samme tid i Libanon. Billeder af ambulancer og sårede florede rundt og udtalelser fra læger om et stort antal skader på blandt andet øjne og fingre, samt dødsfald gik medierne rundt. Der var ikke tvivl om, at der var tale om en nøje planlagt operation. Tankerne og meningerne gik herefter rundt. Var alle vores håndholdte apparater som f.eks. vores smartphones potentielle bomber? Kunne alle vores telefoner sprænge på samme tid, hvis en udefrakommende fjende besluttede sig herfor?

² International Red Cross Committee

³ International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia

⁴ International Court of Justice

Det viste sig relativt hurtigt, at det var Israel der stod bag angrebet, og at der var tale om en operation der havde haft til formål at ramme Hizbollah; den militante gruppe i Libanon der længe har været i åben konflikt med Israel. Meningsdannere og NGO'ér var hurtige til tasterne og satte spørgsmålstegn ved lovligheden af angrebet. Var der tale om et angreb rettet mod civile? Havde man detoneret personsøgerne uden hensyn til civile? Var det overhovedet lovligt på denne måde at fremstille personsøgere med skjulte sprængladninger? Var der tale om lureminer? Spørgsmålene og anklagerne var mange, idet der ikke var, og stadig ikke er, et klart svar på nogle af spørgsmålene. Angrebet var unikt. Våbnet der blev brugt og måden der blev angrebet er ikke set før i det omfang. Konflikten i Mellemøsten er ligeledes betændt og følelsesladet, hvorfor en minutiøs og objektiv gennemgang af de relevante krigsretlige regler og principper og deres anvendelse på sagens faktum er nødvendig. På trods af, at sagen er blevet dækket intenst, er der stadig mange ubekendte i sagen, og meget af hvad der helt præcist skete, og hvad der har været formålet med angrebet, er stadig spekulativt.

Dette speciale tager udgangspunkt i faktum, som det er blevet præsenteret blandt forskellige medier. På grund af de mange ubekendte vil noget af det faktum der i sidste ende bliver lagt til grund for mine analyser og vurderinger være spekulativt og hypotesebaseret. Når dette sker, bliver der gjort opmærksom herpå. Specialet tager for det første udgangspunkt i en analyse af personsøgerne som våben herunder om de er lovlige efter principperne om menneskelighed, distinktion eller er forbudt efter specifikke internationale konventioner. For det andet tager specialet udgangspunkt i selve operationen og reglerne vedrørende *targeting* herunder distinktion, proportionalitet og forholdsregler.

2. ANGREBET DEN 17. SEPTEMBER 2024

For at kunne diskutere lovligheden af angrebet, og det våben der blev brugt hertil, skal faktum og sagens kendsgerninger i videst mulige omfang redegøres for. Der er mange ubekendte detaljer i denne sag, hvorfor specialet med nedestående søger at skabe et virkelighedsnært billede af begivenhederne og våbnet anvendt udefra de tilgængelige kilder. Der vil dog også forekomme antagelser og hypoteser, hvilket vil påtegnes, når de forekommer. Uagtet skal nedestående forstås som det faktum, jeg lægger til grund for denne afhandling.

Tirsdag den 17. september 2024 ca. klokken 15:30 modtager tusindvis af medlemmer af den libanesiske milits Hizbollah en besked på deres personsøgere; den noget forældede men pålidelige taiwanske model AR924, som Hizbollah's ledelse tilbage i februar 2024 havde købt 5.000 stk. af.⁵ Hizbollah's ledelse, herunder nu afdøde Hasan Nasrallah, har de seneste år anerkendt, at moderne kommunikationsmidler er i betydelig risiko for at blive overvåget og sporet af Israel. Hizbollah havde tidligere påstået, og formodentligt med rette, at Israel havde det fornødne know-how og muligheder for at overvåge og spore internetbaserede tjenester. Israel har formodentligt også længe været i stand til at overvåge almindelig telekommunikation, hvorfor der fra Hizbollah's side har været et stærkt behov for et kommunikationsmiddel der var uafhængigt af internet og telemaster.

Det var derfor, at man længe søgte et kommunikationsmiddel der ikke var afhængig af internettet eller telemaster og dermed potentielt "hacking-sikkert". Valget faldt på den taiwanske model AR924, som kun kunne modtage korte beskeder via radiosignaler. På denne måde kunne man kommunikere med sine medlemmer, f.eks. ved at oplyse et mødested og tidspunkt uden

⁵ Side 1, afsnit 1, Mekhennet og Warrick, *Mossad's pager operation: Inside Israel's penetration of Hezbollah*, The Washington Post, 6. Oktober 2024, hentet fra Factiva, https://global-factiva-com.ez.statsbiblioteket.dk/ha/default.aspx?page_driver=searchBuilder_Search#./!/?_suid=1741078813245006989860362673506, tilgået den 22. maj 2025 (forkortes *MeW24*)

fare for overvågning og uden brug af hverken telemaster eller internet. Hizbollah købte af disse årsager ca. 5.000 enheder af det taiwanske firma Gold Apollo, idet enhederne ikke måtte stamme fra Israel eller disses tætte allierede. Produktionen af personsøgerne har dog været outsourcet, formodentligt via skuffeselskaber, idet personsøgerne i alt hemmelighed blev produceret af Israel⁶. Personsøgerne blev produceret efter forskrifterne med den ene forskel, at der i batterikammeret var placeret et skjult sprænghoved der ved modtagelse af et bestemt elektrisk signal ville detonere.⁷

Fra februar 2024 og månederne frem til september 2024 havde Hizbollah udleveret de ca. 5.000 enheder til medlemmer i forskellige roller og af forskellig rang, og enhederne må derfor på dette tidspunkt formodes, sammen med diverse walkie-talkies og andre analoge enheder, at have udgjort en stor del af, hvad Hizbollah's ledelse har betragtet som "pålidelige" og "sikre" kommunikationsmidler.

Personsøgerne skulle efter sigende på dagen have notificeret brugeren om en meddelelse, hvorefter displayet på personsøgeren skulle have vist noget i retning af "Du har modtaget en vigtig besked".⁸ Personsøgerne var konstrueret på en måde, så man skulle presse to knapper på samme tid for at kunne åbne beskeden. På denne måde blev de fleste personsøgere taget op af lommen, hvorefter man har holdt dem med begge hænder oppe mod ansigtet.

I det øjeblik beskeden blev åbnet sprang de pågældende personsøgere. Et minuts tid efter sprang de resterende personsøgere, uagtet om man havde åbnet beskeden eller ej. Ifølge de libanesiske sundhedsmyndigheder blev over 3.500 mennesker såret og dræbt, hvoraf størstedelen af de lemlæstede var blevet såret med mistede eller skadet hænder, øjne og testikler⁹. De libanesiske sundhedsmyndighederne har senere meldt, at i alt 42 mennesker var omkommet, hvoraf 12 var civile og 2 børn. Dødsårsagerne må her formodes at skyldes skader i hovedpulsåren i låret eller som følgevirkning af detonering i f.eks. trafikken. Dagen efter sprang yderligere flere tusinde walkie-talkier på samme måde som personsøgerne den foregående dag. Specialet kommer til at tage udgangspunkt i det første angreb, men det er værd at bemærke, at angrebet var led i en større operation imod Hizbollah's kommunikationslinjer der først var fuldent den følgende dag.

Umildbart efter angrebet anklagede Hizbollah da også Israel og dennes efterretningstjeneste Mossad for at stå bag, hvilket i første omgang hverken blev be-, - eller afkræftet af de Israelske myndigheder. I november 2024 indrømmer den Israelske premierminister Benjamin Netanyahu, at det var Israel og Mossad der stod bag angrebene den 17 og 18 september.¹¹ Det eksakte tabstal er svært at estimere, ligesom det også er svært at sige noget konkret om, hvor mange civile kontra militante mål der er blevet dræbt og såret. Det må dog formodes, på baggrund af forskellige kilder, at der som minimum er tale om ca. 50 dræbte, hvoraf 12 har været civile inklusiv to børn. Samlet set har der over de to dage været tale om ca. 3.000 sårede. I det der er

⁶ Hvornår i produktionskæden bomben bliver plantet er stadig usikkert. Det er således på nuværende tidspunkt ikke klart, om personsøgerne blev fabrikeret af Israel, eller om bomben blev plantet på allerede eksisterende personsøgere på et senere tidspunkt i produktionskæden.

⁷ MeW24, side 2, afsnit 14

⁸ Ohad Merlin, *Exploding pagers were purchased by Hezbollah, injured Iranian ambassador admits*, The Jerusalem Post, 13. November 2024, <https://www.jpost.com/middle-east/article-828887>, Tilgået den 31. maj 2025 (forkortes OM2024)

⁹ Sidstnævnte skader må formodes at stamme fra de personsøgere der ikke detonerede i hænderne men i bukserne på de pågældende.

¹⁰ Ole Nyveng, *Forsmag på fremtidens krig*, Weekendsavisen, 29. september 2024, <https://www.weekendavisen.dk/udland/forsmag-paa-fremtidens-krig>, Tilgået den 22. maj 2025 (forkortes ON24)

¹¹ Berman Lazar og Staff Toi, *In first, Netanyahu said to acknowledge Israel carried out pager attacks on Hezbollah*, The Times of Israel, 10. November 2024, <https://www.timesofisrael.com/in-first-netanyahu-said-to-admit-israel-carried-out-pager-attacks-on-hezbollah/>, Tilgået den 31. maj 2025, (forkortes LS2024)

tale om personsøgere der blev købt, distribueret og anvendt af Hizbollah, må det formodes, at langt størstedelen af enhederne var i hænderne på medlemmer af Hizbollah, da de detonerede.

Der er ingen tvivl om, at angrebet satte sin spor hos Hizbollah efterfølgende. Deres kommunikationsmidler var de facto sat ud af drift, hvilket bremsede deres operationer betragteligt, men frygten for, hvilke enheder man nu kunne bruge eller blot røre ved uden at eksplodere i hænderne på én har uden tvivl været usammenlignelig. Som Mikkel Storm Jensen fra Forsvarsakademiet siger i programmet Genstart: *"Hvis jeg er officer i Hizbollah lige nu, så ville jeg ikke turde lade mine soldater benytte andet end papir og blyant fra nu af. Effekten af dette i en militær organisation er uden sammenligning."*¹² Det taler for sig selv, at et angreb der destruerer din fjendes kommunikationsmidler og samtidig gør dem paranoide for at røre elektroniske enheder efterfølgende har været yders succesfuldt ud fra en militæranalytisk vurdering. Spørgsmålet er nu, om det var lovligt?

3. LOVLIGT VÅBEN

I dette kapitel vil jeg undersøge og konkludere om personsøgerne udgjorde et ulovligt våben efter de krigsretlige regler. Kapitlets struktur tager udgangspunkt i den amerikanske militærmanuals udlægning af, hvad man som minimum skal tage stilling til, når man skal vurdere om et nyt våben er lovligt eller ej, hvilket beskrives som følger:

"The review of the acquisition or procurement of a weapon for consistency with U.S. law of war obligations should consider three questions to determine whether the weapon's acquisition or procurement is prohibited:

- *whether the weapon's intended use is calculated to cause superfluous injury;*
- *whether the weapon is inherently indiscriminate; and*
- *whether the weapon falls within a class of weapons that has been specifically prohibited."*¹³

Det skal i den forbindelse nævnes, at et våben ikke per definition er lovligt eller ulovligt blot fordi det er i overensstemmelse med den amerikanske militærmanual eller ej. Men amerikanerne tager her udgangspunkt i folkeretten på området ud fra relevante konventioner og retsædvaner, hvorfor den er et godt udgangspunkt for en analyse af våbnets lovlighed. Yderligere skal det nævnes, at jeg ikke i dette speciale undersøger våbnets påvirkning af miljøet som dikteret i AP I art. 35.3¹⁴, idet jeg ikke finder problemstillingen relevant i forbindelse med det omdiskuterede våben.¹⁵

3.1 UNØDVENDIG LIDELSE

Retten til at føre krig er ikke ubegrænset. Dette blev slået fast med præamblen til Sct. Petersburg deklARATIONEN tilbage i 1866 med ordene: *"(...) the only legitimate object which States should endeavor to accomplice during war is to weaken the military force of the enemy;*

¹² Genstart, *Bombe i bukselommen*, Danmarks Radio, 20. september 2024, Interview med major og militæranalytiker ved Forsvarsakademiet Mikkel Storm Jensen, <https://www.dr.dk/lyd/special-radio/genstart/genstart-2024/genstart-bombe-i-bukselommen-11802450385>, Tilgået den 9. maj 2025

¹³ Side 347-348, Department of Defence (USA), Law of War Manual, 2023, Office of General Counsel (Herefter forkortet USA 2023),

¹⁴ Tillægsprotokol I af 1977 til Geneve-konventionerne af 12. august 1949 vedrørende beskyttelsen af ofre i internationale væbnede konflikter (herefter forkortet til AP I)

¹⁵ Der er ingen kilder eller andre indikationer på, at våbnet skulle have haft en *"widespread, long-term and severe damage to the environment"* jf. AP I art. 35. 3

That for this purpose it is sufficient to disable to greatest possible number of men; That this object would be exceeded by the employment of arms which uselessly aggravate the suffering of disabled men, or render their death inevitable; That the employment of such arms, therefore, be contrary to the laws of humanity.”¹⁶ (egne understregninger) Sct. Petersburg

deklarationen præsenterer os hermed med det princip, at våben der påføre kombattanter mere lidelse end der er militært nødvendigt er strid med princippet om menneskelighed. I dag er princippet om menneskelighed ratificeret i art. 35.2 i AP I, hvortil det forbydes at benytte våben i væbnede konflikter der resulterer i overflødig skade¹⁷ og unødvendig lidelse. AP I er ratificeret af de fleste lande i dag, men princippet om at kombattanter ikke må udsættes for unødvendig lidelse, er også en retssædvane¹⁸ der binder stater i væbnede konflikter uagtet konfliktens status, eller om den pågældende stat har ratificeret AP I. Det taler yderligere for etableringen af en retssædvane, at princippet er ratificeret i artikel 3 (a) i ICTY's statut^{19,20}. Om personsøgerne påførte Hizbollah-medlemmerne unødvendig lidelse eller overflødig skade vil derfor blive undersøgt i lyset af AP I art. 35.2.

Den danske militærmanual beskriver, at når det skal vurderes om et givent våbensystem er i overensstemmelse med princippet om menneskelighed, skal den påførte skade eller lidelse være klart disproportional med den militære fordel, man vinder ved brugen af våbnet. Der skal være tale om et våbensystem der i sin almindelige og lovlige anvendelse påfører kombattanter mere skade og lidelse end militært nødvendigt, hvorfor den blotte risiko for stor skade ikke er nok til, at et våben er ulovligt²¹. Den amerikanske militærmanual udtrykker det således, at

*“Weapons that may cause great injury or suffering or inevitable death are not prohibited, if the weapon's effects that cause such injury are necessary to enable users to accomplish their military missions”*²²

Eksempler på våben der er vurderet til at påføre mere skade end militært nødvendigt er brugen af eksploderende projektiler mod personel²³, kvældende gas²⁴, gift²⁵ og biologiske våben.

William Boothby foreslår, når en militærjuridisk rådgiver skal vurdere om et våben er i strid med princippet om menneskelighed og unødvendig lidelse, at man tager udgangspunkt i det oprindelige *Weapons Review* direktiv fra det amerikanske forsvarsministerium.

*“A weapon's or munition's effects must be weighted in light of comparable, lawful weapons or munitions in use on the modern battlefield.”*²⁶ I sidste ende handler det derfor om at vurdere om skaden det pågældende våben påfører er klart disproportional i relation

¹⁶ Declaration Renouncing the Use, in Time of War, of Explosive Projectiles Under 400 Grammes Weight. Sankt Petersburg, 29. November 1868 (herefter forkortet *Petersburg 1868*)

¹⁷ Begrebet ”overflødig skade” eller ”superfluous injury” fremtræder første gang i Haag-konventionen af 1899 og 1907 i art. 23.

¹⁸ Se domstolens kommentar i afsnit 119 i ICTY, Prosecutor vs Tadić, IT-94-I-T, *Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction* og ICRC Customary Law Study Report, Vol 1, 237, rule 70

¹⁹ Statute of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia of 1993 as amended on 17th of May 2022. (forkortet *ICTY-statuttet*)

²⁰ Side 67, William Boothby, *Weapons and Law of Armed Conflict*, 2009, Oxford University Print (forkortes *Boothby 2009*)

²¹ Danish Ministry of Defence / Defence Command / Denmark, *Military Manual on international law relevant to Danish armed forces in international operations*, 1. Version, 2016, Rosendahl, Den danske militær manual (forkortes *DK 2016*) Side 338-339,

²² Side 369, *USA 2023*

²³ Para 8, *Petersburg 1868*

²⁴ Protocol for the Prohibition of the Use of Asphyxiating, Poisonous or Other Gasses and of Bacteriological Methods of Warfare, Geneva, 17. Juni 1925 (forkortet *Gas-konventionen af 1925*)

²⁵ Artikel 13 (a), Project of an International Declaration concerning the Laws and Customs of War, Bruxelles, 27. August 1874 (forkortet *Bruxelles 1874*)

²⁶ Side 345-346, *Boothby 2009*

til den militære fordel, man vinder ved anvendelsen, når man sammenligner med tilsvarende våbensystemer i brug af staterne.

3.1.1 PÅFØRTE PERSONSØGERNE MERE SKADE END MILITÆRT NØDVENDIGT?

For at kunne svare på spørgsmålet er vi derfor nødt til 1) vurderer hvilke skader personsøgerne var designet til påførte deres tiltænkte mål, 2) om skaderne er proportionelle med den militære fordel sammenlignet med tilsvarende våbensystemer.

1. Som anført ovenfor var personsøgerne udstyret med en lille sprængladning. Ud fra den betragtning, at bomberne kunne sprænge i supermarkeder og andre menneskemængder uden at gøre større skade på omkringværende personer, indikerer det en meget lille sprængladning designet uden fragmenter, hvorved det kun var personen i fysisk besiddelse af personsøgeren der kom til skade.²⁷ En anden observation jeg hæfter mig ved, er det lave dødstal i forhold til antal sårede. Som anført ovenfor er der tale om ca. 50 til 100 døde i en operation der efterlod over 3.000 sårede. Dette peger i retning af en sprængladning der var så lille, at den ikke var designet til at slå ihjel, men alene at neutralisere den person der var i besiddelse af en personsøger eller med andre ord at efterlade denne *hors de combat* (ude af kamp) jf. AP1 art. 41.2 (c). Der er ingen indikationer på, at personsøgerne skulle have indeholdt nogen former for gift, *undetectable fragments* eller lignende der skulle pege i retning af, at man fra Israels side havde et ønske om at påføre mere skade eller forlænge lidelsen hos ofrene mere end militært nødvendigt.

2. Sprængladninger og bomber er et almindeligt anvendt og anerkendt våben i samtlige stater, hvorfor de påførte skader ligeledes må være accepteret bredt som en almindelig følge af brugen af disse våben.²⁸ Som anført ovenfor har sprængladningerne været designet på en sådan måde, at de efterlod målene *hors de combat*, samtidig med at personsøgerne destruerede sig selv. Uskadeliggørelse af kombattanter er et legitimt militært mål jf. Petersburg 1868²⁹ idet det er et legitimt mål i krig at svække fjendens styrke. Ligeledes må ødelæggelsen af fjendes kommunikationsmidler også anses som militært nødvendigt.³⁰

Ud fra den betragtning at sprængladningerne har været reduceret til det minimum der må anses for at være nødvendigt for at uskadeliggøre en fjende samtidig med at destruere et kommunikationsmiddel på en måde der er internationalt anerkendt, er min konklusion, at sprængladningerne ikke var i strid med princippet om menneskelighed.

3.2 DISTINKTION

3.2.1 VÅBEN MÅ IKKE VÆRE UDE AF STAND TIL AT KUNNE DISTINGVERE IMELLEM KOMBATTANTER OG CIVILE

Hvis det eneste legitime mål i væbnede konflikter er at uskadeliggøre fjendens militære styrker, som præamblen til Sankt Petersburg deklarationen fra 1868 dikterer, kan civile aldrig gøres til legitime mål. Princippet om, at civile ikke bør gøres til mål i væbnede konflikter, kan

²⁷ Se hertil det tilknyttede videoklip i artiklen Matt Murphy og Joe Tidy, *What we know about the Hezbollah explosions*, BBC, 20. September 2024, <https://www.bbc.com/news/articles/cz04m913m49o>, Tilgået den 22. Maj 2025

²⁸ Side 224-225, *Boothby 2009*

²⁹ "... It is sufficient to disable the greatest number of men"

³⁰ Side 370, *USA 2023*

spores helt tilbage den amerikanske Lieber Code fra 1863³¹ der i artikel 22 proklamerer, at selvom en modstanders befolkning udgør fjenden, skal personer der ikke tager del i konflikten spares for krigens rædsler. I dag betragtes princippet om distinktion som et af krigsrettens mest fundamentale grundprincipper³². Røde Kors har slået fast i deres officielle optegnelse af sædvanebestemte grundprincipper indenfor krigens love at

*”The parties to the conflict must at all times distinguish between civilians and combatants. Attacks may only be directed against combatants. Attacks must not be directed against civilians”*³³

I dag er reglen om distinktion imellem civile og kombattanter ratificeret af de fleste lande i AP I art. 48. Selv blandt mange lande der ikke har ratificeret AP I som f.eks. USA er reglen om distinktion anerkendt³⁴. Reglen gælder både for IACS og NIACS³⁵. Princippet om distinktion gælder således alle lande på baggrund af international retssædvane.

Det er derfor logisk at antage med baggrund i ovenstående, at hvis et land altid skal distingvere imellem kombattanter og civile og aldrig må gøre civile til mål i væbnede konflikter, da må et land ikke benytte sig af våben der ikke er i stand til at foretage nævnte distinktion. I AP I art. 51.4 følger det, at

”Indiscriminate attacks are prohibited. Indiscriminate attacks are:

a) Those which are not directed at a specific military target.

b) Those which employ a method or means of combat which cannot be directed at a specific military object; or

c) Those which employ a method or means of combat the effects of which cannot be limited as required by this Protocol”

and consequently, in each such case, are of a nature to strike military objectives and civilians or civilian objects without distinction.” (egne understregninger)

Den britiske militær manual udtrykker det således, at *”It is prohibited to employ weapons which cannot be directed at a specific military objective or the effects of which cannot be limited as required by Additional Protocol 1 and consequently are of a nature to strike military objectives and civilian objects without distinction.”*³⁶ Et våben skal således være i stand til at kunne ramme militære mål og effekten af våben skal kunne minimeres indenfor lovens rammer.³⁷ Det er vigtigt at pointere, at der ikke er tale om en effekt baseret vurdering³⁸. Alle våben er potentielt i stand til at blive benyttet på en ikke-diskriminerende måde. F.eks. er soldatens servicegevær et accepteret våben der er i stand til at kunne distingvere imellem kombattanter og civile, men hvis der afgives bygeild fra hoften ind i en menneskemængde bestående af både kombattanter og civile benyttes våbnet i strid med princippet om distinktion uagtet at man skød efter kombattanterne i menneskemængden. Om et våben er ulovligt som sådan,

³¹ Instructions for The Government Armies of the United States in The Field, Lieber Code, 1863 (forkortet *Lieber Code 1863*)

³² Side 210, Gary D. Solis, *The Law of Armed Conflict: International Humanitarian Law in War*, 3. Version (2022), Cambridge University Press (forkortes *Solis 2022*)

³³ Rule 1, side 3, Jein-Marie Henckaerts og Louise Doswald-Beck, *Customary International Humanitarian Law, Volume 1: Rules*, 2009, International Committee of the Red Cross, Cambridge (forkortes *ICRC 2009*)

³⁴ Side 90 ff., *USA 2023*

³⁵ Side 82, *Boothby 2009*

³⁶ Afsnit 6.4, UK Ministry of Defence, *The Manual of the Law of Armed Conflict*, 2004, Oxford University Press, Storbritanniens militær manual (forkortes *UK 2004*)

³⁷ ”Minimeres” oversættes her fra det engelske ord ”limited”. Udtrykket knytter sig til begrebet ”proportionalitet”, således at et våbens effekt skal kunne minimeres, så den rigtige proportionalitetsvurdering kan foretages ved operativ planlægning.

³⁸ ”Effekt-baseret” skal i denne sammenhæng forstås som om, at det er resultatet at et givet angreb, der skal lægges til grund for en vurdering af, om et våben rammer i flæng eller ej.

skal vurderes på baggrund af, om våbnet er i stand til distinktion, når det benyttes under dets normale og designede brug.³⁹

Eksempler på våbensystemer der er i strid med princippet om distinktion er missilsystemer enten uden eller med et meget begrænset navigationssystem, således at de ikke pålideligt kan ramme specifikke mål. Her skal der navnlig tænkes på de tyske V1 og V2-raketter benyttet under anden verdenskrig samt Iraks brug af SCUD-missiler under Golfkrigen.⁴⁰ Her kan også nævnes våbensystemer specifikt designet til at terrorisere civilbefolkningen som f.eks. japanernes brug af armerede vejrballoner under anden verdenskrig. Våbensystemer hvis effekt ikke kan minimeres i strid med reglen om distinktion og proportionalitet er eksempelvis biologiske våben, fordi effekten af disse våben er umulig at kontrollere, hvorfor både civile og kombattanter vil blive ramt uden mulighed for at minimere skaden.⁴¹

Er et våbensystem ikke i stand til at kunne rettes pålideligt imod specifikke mål, og kan våbnets potentielle effekt og skade ikke minimeres indenfor dets normale og beregnede brug er våbnet ulovligt. Efter AP I art. 36 er alle ratificerende stater forpligtede til vurderer om deres nye våbensystemer i nogle eller i alle situationer vil stride imod AP I eller andre internationale regler.

3.2.2 KUNNE PERSONSØGERNE DISTINGVERE?

For at kunne svare på om personsøgerne var et ulovligt våben i relation til distinktion, skal det vurderes, om personsøgerne, indenfor deres påtænkte og normale brug, i samtlige situationer er ude af stand til pålideligt at kunne rettes mod specifikke mål.

Ud fra hvad der er blevet redegjort for i faktum, så må det antages, at personsøgerne fra starten har været beregnet til at blive placeret på Hizbollah-medlemmers person, hvor de skulle fungere normalt, indtil et signal fra Mossad har detoneret dem. Det må konkluderes, ud fra manglende oplysninger om andet, at våbnene har været pålidelige. Der har således ikke været fare for detonation før en bevidst beslutning herom fra Israel.

For det første skal det anføres, hvor svært det er at vide fra Israels side, hvem der er i realiteten, er i besiddelse af de mange personsøgere. Det er umildbart utopisk at forestille sig, at Mossad har haft efterretninger om placeringen af hver eneste personsøger, hvorfor det fra et operativt synspunkt er yderst vanskeligt at sige, om det er civile eller kombattanter der bliver ramt ved detonationen. Det er dog ikke utænkeligt, at man på anden vis har haft pålidelige efterretninger om personsøgernes brug, hvorfor det ikke er umuligt, at man med stor sandsynlighed har vidst, at personsøgerne var i hænderne på kombattanter. Denne problemstilling knytter sig mere til *targeting* og vil blive behandlet i afhandlingens 4. del. Personsøgerne udgør dog stadig en betydelig risiko for at være i hænderne på andre end de påtænkte mål ved detonationen. Ud fra faktum må det forudsættes, at personsøgerne ikke har været i stand til at sprænge enkeltvis. Således har det været et valg mellem at sprænge alle eller ingen personsøgere ved beslutningen om at give detonationssignal. Dette udgør en betydelig risiko for våbnets evne til distinktion.

På den anden side er der forskel på et våben der potentielt kan have en indiskriminerende effekt, og på våben der er indiskriminerende som sådan. Det er kun sidstnævnte våben der er i strid med princippet om distinktion⁴². Jeg mener ikke, at der er tale om et våben i sidstnævnte kategori. Dette skyldes, at selvom der er betydelige risici for, at våbnet ikke kan distingvere, da er

³⁹ Side 83, *Boothby 2009*

⁴⁰ Afsnit 6.5 i *UK 2004* og afsnit 6.7.3 i *USA 2023*

⁴¹ Afsnit 6.7.4, *USA 2023*

⁴² Side 81, *Boothby 2009*

der situationer, hvor det godt kan være tilfældet. Der er ikke på samme måde som nævnt ovenfor tale om f.eks. missiler der ikke kan rettes mod specifikke mål. Når man detonerer personsøgerne, så sprænger de præcist der, hvor de er, og hvis man har efterretninger om, hvor de er placeret, da kan man på denne baggrund pålideligt ramme specifikke mål.

For det tredje skal det anføres, at sprængladningerne i personsøgerne har været begrænset til kun at ramme den person der er fysisk besiddelse af våbnet som anført ovenfor. Der er således ikke tale om et våben, hvis effekt ikke kan minimeres jf. AP 1 art. 51.4 (c) som det f.eks. er tilfældet ved biologiske våben. Våbnets effekt kan således begrænset til at omfatte personen der har det i sin fysiske besiddelse.

Ud fra ovenstående betragtninger mener jeg ikke, at personsøgerne er ude af stand til distinktion. Selvom våbensystemer som f.eks. landminer udgør en betydelig risiko for ikke at kunne distingvere, er disse våbensystemer ikke som sådan ulovlige, idet, hvis de benyttes korrekt og de rette forholdsregler foretages, kan benyttes på en distingverende måde⁴³. På samme måde må den kommandør der planlægger detonationen af personsøgerne gøre sig det klart, at våbnet udgør en betydelig risiko for ikke at kunne distingvere og sikre sig pålidelige efterretninger og tage de mulige forholdsregler. Med pålidelige efterretninger og ordentlige forholdsregler kan personsøgerne bruges på en distingverende måde, hvorfor våbnet ikke er ulovligt baseret på princippet om distinktion.

3.3 INTERNATIONALE KONVENTIONER

Indenfor folkeretten har stater mulighed for at indgå traktater med hinanden der forbyder eller begrænser brugen af visse våbensystemer. Et våbensystem kan således være ulovligt, selvom det ikke er i strid med princippet om unødvendig lidelse og distinktion, hvis det pågældende våbensystem er gjort ulovligt i en konvention eller traktat, som staten der benytter våbnet har er bundet af.⁴⁴

I det følgende vil den mest relevante internationale konvention blive gennemgået med henblik på at undersøge, om personsøgerne er et våbensystem der falder indenfor det pågældende anvendelsesområde.

3.3.1 CONVENTION ON PROHIBITION OR RESTRICTIONS ON THE USE OF CERTAIN CONVENTIONAL WEAPONS WHICH MAY BE DEEMED TO BE EXCESSIVELY INJURIOUS OR TO HAVE INDISCRIMINATE EFFECT OF 2004

Den 10. oktober 1980 blev ovenstående konvention (herefter kaldet CCW) indgået mellem en lang række stater. Konventionen er ifølge præamblen en konkretisering af de generelle principper som gælder i alle væbnede konflikter. Det er således ikke tilladt at benytte våben som påføre mere lidelse end nødvendigt, ligesom det ikke er tilladt at benytte våben der rammer i flæng i strid med princippet om distinktion. Her er det vigtigt at nævne, at hvis et våben er omfattet af konventionen eller et af dens tillægsprotokoller betyder det ikke nødvendigvis, at det er i strid med princippet om unødvendig lidelse og/eller distinktion. De kontraherende stater er dog blevet enige om, at der er en så betydelig risiko herfor i forbindelse med bestemte våbensystemer, at brugen af disse enten skal begrænses eller forbydes i sin helhed.

Ifølge konventionens art. 1.1 gælder konventionen og dens tillægsprotokoller i alle væbnede konflikter som nævnt i Genevakonventionernes art. 2 og art. 1 i AP I, det vil sige alle

⁴³ Ibid

⁴⁴ Kapitel 3.4, *Boothby 2009*

internationale væbnede konflikter (IAC's). I 2004 blev konventionen ændret således, at den også gælder ikke-internationale væbnede konflikter (NIAC's) jf. CCW art. 1.3. Hvis man er part i en væbnet konflikt og har ratificeret CCW er man bundet af konventionen og dennes tillægsprotokoller i konflikterne nævnt i CCW art. 1 jf. CCW art. 7.2.

CCW er opbygget således, at den skaber et system, hvor ratificerende stater efter CCW art. 8 har mulighed for at stille forslag til tillægsprotokoller til konventionen der behandler brugen af specifikke våbensystemer. Det er således ikke selve konventionen der forbyder specifikke våbensystemer, men dens tillægsprotokoller som f.eks. Protokol I der forbyder brugen af antipersonelle fragmenter der ikke kan findes ved brug af røntgen. CCW art. 8 har også den egenskab, at konventionen og dens tillægsprotokoller er dynamiske, hvorfor nye våbensystemer om nødvendigt, kan inkluderes i nye eller eksisterende tillægsprotokoller. Det var via CCW art. 8.1, at konventionen fik sin ændring i 2004, således, at den også omfatter NIACS, men ikke interne uroligheder jf. nu CCW art.2, 2. punktum.⁴⁵ Nye tillægsprotokoller kan foreslås af kontraherende stater efter CCW art. 8.2 (a). Som anført ovenfor antages konflikten i Libanon til at være NIAC, og kan ikke karakteriseres som interne uroligheder, hvorfor konventionen finder anvendelse i den pågældende konflikt efter CCW art. 1.3.

Israel har underskrevet konventionen af 1980, men ratificerede ikke ændringen af 2004, der udvidede konventionens anvendelsesområde til NIAC's. Israel er derfor ikke pr. automatik bundet af tillægsprotokollerne i NIAC's. Israel er dog part i visse tillægsprotokoller der adresserer NIAC's, hvilket inter alias binder Israel.⁴⁶ Mere om dette nedenfor.

Der findes i dag 5 tillægsprotokoller til CCW. Protokol I der adresserer brugen af antipersonelle fragmenter der ikke kan opdages ved røntgen, protokol II der adresserer brugen af miner, lureminer og andre mekanismer, protokol III der adresserer brugen af *incendiary weapons* eller brandvåben på dansk, protokol IV der adresserer brugen af blændende laservåben, og protokol V der adresserer eksplosive levn og objekter efterladt efter en væbnet konflikt.

Ikke alle af tillægsprotokollerne har relevans for den pågældende konflikt i relation til personsøgerne, hvorfor de ikke vil blive gennemgået nøjternt. Jeg vil i det følgende gennemgå den af tillægsprotokollerne, jeg mener har relevans for den pågældende problemstilling.

3.3.2 PROTOKOL II AF 3. MAJ 1996 OM FORBUD MOD ELLER BEGRÆNSNING I ANVENDELSEN AF MINER, LUREMINER OG ANDRE MEKANISMER TIL KONVENTIONEN AF 10. OKTOBER 1980 OM FORBUD MOD ELLER BEGRÆNSNINGER I ANVENDELSEN AF VISSE KONVENTIONELLE VÅBEN, SOM ANSES FOR AT VÆRE UNØDT SKADEVOLDENDE ELLER FOR AT RAMME I FLÆNG.

I forhold til personsøgerne er den mest relevante og aktuelle tillægsprotokol til ovenstående konvention Protokol II af 1996 som adresserer miner, lureminer og andre mekanismer.⁴⁷ Den første version af tillægsprotokollen blev til i 1980, men blev kritiseret for at være for simpel, ikke i dens definitioner af de pågældende våbensystemer, men for de restriktioner vedrørende brugen af disse, den fremsatte. Navnlig var begrænsningerne for brugen af disse våbensystemer ikke mere begrænset end de almindelige begrænsninger der følger af AP I til

⁴⁵ Side 110-111, Boothby 2009

⁴⁶ Afsnit 13, William H. Boothby, *Exploding Pagets and the Law*, Lieber Institute: West Point, 18. September 2024, <https://lieber.westpoint.edu/exploding-pagers-law/> Tilgået den 24. april 2025 (forkortes WB24)

⁴⁷ Herefter kaldet CCWAP2

Genevakonventionerne. Konsekvensen heraf blev til den rettede tillægsprotokol af 1996⁴⁸. Israel har ratificeret den tilrettede protokol af 1996⁴⁹.

Tillægsprotokollen finder anvendelse i alle væbnede konflikter en ratificerende stat tager del i herunder IAC's som defineret i art. 1 af CCW og NIAC's som defineret i Genevakonventionernes art. 3 jf. CCWAP2 art. 1.2. Dette har den konsekvens for Israel, at selvom Israel ikke er en del af ændringen af CCW af 2004 der udvider anvendelsesområdet for samtlige tillægsprotokoller til NIAC's, da er Israel bundet af CCWAP2 i NIAC's, da Israel som nævnt ovenfor har ratificeret den tilrettede tillægsprotokol af 1996. Israel og dermed personsøgerne er dermed bundet af de forbud og begrænsninger der følger af CCWAP2 i en NIAC.

I det følgende vil jeg gennemgå definitionerne i CCWAP2 art. 2 for at konkludere om personsøgerne falder ind under ét eller flere våbensystemer omfattet af tillægsprotokollen.

Miner

Ifølge CCWAP2 art. 2.1 defineres miner som

... "a munition placed under, on or near the ground or other surface areas and designed to be exploded by the presence, proximity or contact of a person or vehicle."

For at falde ind under kategorien "mine" er der således to betingelser der skal være til stede. For det første skal der være tale om et objekt der "placeres"⁵⁰ under, ovenpå eller i nærheden jorden eller andre overflader.⁵¹ For det andet skal der være tale om objekter der eksploderer ved et køretøjs eller persons tilstedeværelse, nærhed eller kontakt. Hvis et objekt falder ind under disse to betingelser, er det at betragte som en mine efter CCWAP2 art. 2.1. Både den amerikanske og den britiske militærmanual tilslutter sig tillægsprotokollens definition af miner.⁵²

For det første var personsøgerne ikke designet til at blive placeret under, ovenpå eller i nærheden af overflader. De var designet til at være i det påtænkte måls besiddelse ved detonation, enten fordi personsøgeren ved detonation befandt sig i hænderne eller i lommen på den pågældende person. Af denne grund falder personsøgerne ikke indenfor den første betingelse.

For det andet blev personsøgerne detoneret ved et signal udefra. De var således ikke designet til at detonere ved en persons eller køretøjs tilstedeværelse, nærhed eller kontakt.

Det kan derfor konkluderes, at personsøgerne ikke kan defineres som miner efter CCWAP2, art. 2.1.

Som en sidebemærkning skal det nævnes, at CCWAP2 art. 2.1's definition af miner er identisk med ordlyden i Ottawa-konventionens art. 2.2⁵³, hvorfor personsøgerne ved samme analyse ikke er omfattet af Ottawa-konventionen.

⁴⁸ Side 155-156, *Boothby 2009*

⁴⁹ Afsnit 13-14, *WB24*

⁵⁰ "Placeret" skal således forstås bredt og inkludere blandt andet manuel placering samt placering ved hjælp af f.eks. artilleri og fly. Se side 156, *Boothby 2009*

⁵¹ "Andre overflader" kan f.eks. være alfalteret vej, stier, gulve, etc. IBID

⁵² Afsnit 6.14.1 *UK 2004* og afsnit 6. i *USA 2023*

⁵³ Convention on The Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-personal mines and on their destruction of 1997, Ottawa

”Booby-traps” (lureminer)

Ifølge CCWAP2 art. 2.4 defineres lureminer⁵⁴ således:

””Booby-trap” means any device or material which is designed, constructed, or adapted to kill or injure and which functions unexpectedly when a person disturbs or approaches an apparently harmless object or performs an apparently safe act.” (egne understregninger)

Definitionen på en luremine omfatter således flere kriterier, end det er tilfældet med konventionelle miner efter art. 2.1. En luremine skal derfor forstås som et hvilket som helst umildbart harmløst objekt der ved harmløs kontakt eller brug detonere med den hensigt, at den pågældende person enten slås ihjel eller kommer til skade.

Det nævnes i den amerikanske militærmanual, at lureminer både kan tage form som genstande der specifikt er produceret som lureminer f.eks. armbåndsure, personlige mp3-afspillere, kameraer, legetøj, etc., eller som allerede eksisterende harmløse genstande som senere mineres som f.eks. døre der mineres med en snubletråd forbundet med en håndgranat.⁵⁵ Eksempler på førstnævnte lureminer var japanerne der under 2. Verdenskrig frembragte tobakspiber der detonerede ved brug, og italienerne der også under 2. Verdenskrig frembragte øretelefoner, der detonerede, når de blev tilsluttet til en ekstern radio.⁵⁶

Person søgerne fremstod umildbart som ”harmløse” objekter. En person der fandt en personsøger ville derfor ikke umildbart have nogen ide om, at objektet indeholdt eksplosivt materiale. En person, civil eller militant, ville derfor ikke have haft mulighed for at vide, at brugen af personsøgeren både passivt og aktivt⁵⁷ kunne have den konsekvens, at mekanismen ville sprænge.

Spørgsmålet er dog, hvad der i tillægsprotokollens forstand skal forstås som harmløse objekter? Militærjuridisk rådgiver Oberstløjtnant Gary Pattison fra de canadiske væbnede styrker mener, at det følger af forarbejderne⁵⁸ til CCWAP2 art. 2.4, at ”apparently harmless” skal forstås som mekanismer der imitere civile objekter, og skal holdes adskilt fra objekter der imitere militært udstyr eller forsyninger.⁵⁹ Denne sondring giver mening, da formålet med tillægsprotokollen er at skåne civile mest muligt mod væbnede konflikter jf. para 2 i præamblen til CCW. Hvis en stor mængde af harmløse civile objekter som f.eks. kameraer eller tobakspiber udstyret med eksplosivt materiale cirkulerer rundt blandt befolkningen er risikoen for, at civile, navnlig børn, kan blive ofre stor. Og her er spørgsmålet så, hvilken militær fordel man vinder herved? Derimod vil lureminer der imitere militære objekter som f.eks. våben, basis, veste, og hjelme i højere grad have en militær fordel for øje, idet det er legitime mål, soldater, der bruger genstandene, ligesom det også kan anføres at destruktionen af disse genstande er en militær fordel i sig selv. Her kan det også anføres, at selvom der er en risiko for, at civile f.eks. kan samle et mineret gevær eller en militær hjelm op, så er risikoen herfor dog væsentligt mindre, end hvis det var et kamera eller et stykke legetøj.

⁵⁴ Begrebet ”booby-trap” oversættes i denne afhandling til luremine.

⁵⁵ Afsnit 6.12.4.8, USA 2023

⁵⁶ Se fodnote 275 i USA 2023

⁵⁷ Her tænker jeg navnlig på, at en ”passiv” brug af personsøgeren er at gå rundt med den, så man er i stand til at modtage beskeder f.eks. I bukselommen. En ”aktiv” brug forstås her, at personen har mekanismen i hænderne og evt. ved tryk på en knap åbner en besked.

⁵⁸ I den forbindelse henviser Pattison navnlig til de ”working papers” og referater der blev udarbejdet op til og efter konferencerne og forhandlingerne af konventionen og den første version af tillægsprotokollen i 70’erne.

⁵⁹ Gary Pattison, *Booby-traps and “apparently harmless” portable objects*, 11. Marts 2025, herefter forkortet Pattison 2025

Den amerikanske militærmanual understøtter ikke eksplicit denne fortolkning men beskriver i relation til CCWAP2 art. 7.2⁶⁰, at

” It is prohibited in all circumstances to use booby-traps or other devices in the form of apparently harmless portable objects that are specifically designed and constructed to contain explosive material. This prohibition relates to booby-traps manufactured to resemble items, such as watches, personal audio players, cameras, toys, and the like. This prohibition is intended to prevent the production of large quantities of dangerous objects that can be scattered around and are likely to be attractive to civilians, especially children”⁶¹ (egen understregning)

Ifølge amerikanerne er det derfor risikoen for, at harmløse objekter kan falde i hænderne på civile navnlig børn der gør, at et forbud mod præfremstillede lureminer er nødvendigt. Amerikanernes udlægning af eksempler på harmløse objekter er lig de samme eksempler brugt i den danske militærmanual⁶² og den britiske militærmanual⁶³. I min optik understøtter dette synspunkt, at ”harmløse objekter” i CCWAP2 art. 2.4’s forstand skal forstås som objekter det kan kategoriseres som ”civile objekter”.

Pattison fremhæver i sin artikel, at et objekts natur, kun kan afgøres ud fra de konkrete omstændigheder omkring den konkrete mekanisme, og hvorvidt den er designet til at imitere et civilt eller militært objekt. Denne øvelse er svær navnlig, hvis mekanismen både tjener et civilt og militært formål (dual-use). I den forbindelse bliver det nødvendigt, ifølge Pattison, at kigge på definitionerne af et militært og civilt objekt i tillægsprotokollens art. 2. Ifølge CCWAP2 art. 2.6 defineres et militært objekt som

... ”any object which by its nature, location, purpose or use makes an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralization, in the circumstances ruling at the time, offers a definite military advantage.”

Civile objekter defineres som alle objekter der ikke fald ind under definitionen i art. 2.6 jf. CCWAP2 art. 2.7.

Person søgerne falder derfor kun ind under definitionen ”harmløse objekter”, hvis de imiterer civile objekter. Testen hertil er at diskutere, om person søgerne udgør et militært objekt efter CCWAP2 art. 2.6. Hvis svaret herpå er negativt, er objekterne civile jf. art. 2.7.

I ovenstående kapitel er det blevet redegjort, at person søgerne specifikt var blevet indkøbt af Hizbollah, idet man fandt, at andre kommunikationsmidler var for risikable. Det virker ikke plausibelt, at Hizbollah skulle have indkøbt 5.000 enheder til brug på det civile marked. Tværtimod virker det som om, at person søgerne har været udleveret til medlemmer af Hizbollah i forskellige funktioner til modtagelse af vigtige meddelelser som f.eks. tid og sted for møder ol. Det ville være underligt, hvis det var intentionen, at person søgere der skulle modtage vigtige beskeder fra ledelsen af en militant bevægelse skulle udleveres til civile. Jeg mener derfor, at person søgerne udgjorde et militært objekt i art. 2.6’s forstand, idet der var tale om et kommunikationsmiddel der ved sit virke effektivt bidrog til militære aktioner. Ødelæggelsen af de pågældende person søgere ville være et effektivt slag mod fjendens kommunikationslinjer, der i hvert fald i et stykke tid, ville hæmme deres bevægelser og operationer. Derfor ville destruktionen af person søgerne af denne grund udgøre en militærfordel, hvorfor person søgerne

⁶⁰ Her skriver den amerikanske manual om forbuddet mod manufakturering af lureminer. Mere om dette senere.

⁶¹ Para 6.12.4.8, USA 2023

⁶² Afsnit 4.1.3, DK 2016

⁶³ Afsnit 6.7.4, UK 2004

er at betragte som et militært objekt. Personsøgerne udgør derfor ikke "harmløse objekter" i CCWAP2 art. 2. 4's forstand, hvis Pattison har ret i sin fortolkning.

Den anden betingelse for om en mekanisme udgør en luremine i art. 2.4 er, om mekanismen aktiveres ved en persons harmløse handling eller brug. I kapitel 2 er det blevet redegjort, at personsøgerne detonerede ved modtagelsen af et signal udefra. Der er dog visse øjenvidner der beretter, at man i første omgang modtog en besked på personsøgeren, hvor åbningen af beskeden resulterede i detonation. Et minuts tid efter sprang de resterende personsøgere. William Boothby mener i sin artikel *Exploding Pagers and the Law*, at personsøgerne potentielt udgjorde lureminer i de tilfælde, hvor de sprang som følge af åbningen af beskeden i førstnævnte tilfælde. Denne handling udgjorde ifølge Boothby en harmløs handling der kan falde ind under definitionen på en luremine.⁶⁴

Jeg er enig med Boothby i, at personsøgerne i første fase "kan" udgøre en potentiel luremine i art. 2.4's forstand. Men definitionen på en luremine er, at mekanismen skal "fungere" ved den harmløse handling eller brug. I den konkrete situation mener jeg ikke, at det var personens harmløse handling der aktiverede mekanismen. Mekanismen var allerede aktiveret ved et signal udefra, og ville have detoneret et minuts tid efter alligevel, uagtet om personen havde interageret med personsøgeren eller ej. Et andet element i den forbindelse er, at personsøgerne fungerede som personsøgere formodentligt upåklageligt, indtil signalet blev givet. Personsøgere ville angiveligt have forsat med at agere personsøgere i alt evighed, hvis ikke det var for det udefrakommende signal.

Der er ikke tidligere set eksempler på lureminer der har fungeret som deres imiterede objekt indtil et signal fremkom udefra. I alle tilfælde forudsætter man, at lureminen fremstår som et harmløst objekt, indtil man interagerer med det. Men i tilfældet med personsøgerene så er de rent faktisk harmløse, og har fungeret som det objekt det var meningen de skulle efterligne i op til et års tid inden detonation. Det var derfor ikke efter min mening brugen eller harmløs interaktion der detonerede personsøgerne. Dette skete udelukkende fra et signal udefra, hvorfor forholdet falder udenfor definitionen i art. 2.4. Spørgsmålet er kontroversielt og er på nuværende tidspunkt ikke afklaret i hverken lovgivning eller praksis.

Den sidste betingelse for, at en mekanisme er at anse som en luremine er, at den er designet til at såre og dræbe. Idet personsøgerne indeholdt eksplosivt materiale, må svaret herpå være bekræftende. Hvis formålet med angrebet alene havde været at ramme Hizbollah's kommunikationsmidler, kunne man have en mekanisme der udelukkende destruerede sig selv ved signal udefra. Ved at placere sprængstof i personsøgerne har man i hvert fald haft som et delmål, at uskadeliggøre personel som minimum ved tilskadecomst, hvorfor denne betingelse i art. 2.4 er opfyldt.

Samlet set må det konkluderes, at da personsøgerne ikke opfylder 2 af de 3 betingelser for at kunne defineres som lureminer efter CCWAP2 art. 2.4, da udgør personsøgerne ikke lureminer efter tillægsprotokollen. Såfremt objekterne vurderes som civile objekter og derved som harmløse objekter, vil personsøgerne måske i det omfang de detonerede ved åbningen af den første besked det første minut have udgjort lureminer.

"Other devices" (andre mekanismer)

Ifølge CCWAP2 art. 2.5 defineres andre mekanismer således:

⁶⁴ WB24

””Other devices” means manually-emplaced munitions and devices including improvised explosive devices designed to kill, injure or damage and which are activated manually, by remote control or automatically after a lapse of time.” (egne understregninger)

For at en mekanisme kan defineres som ”anden mekanisme” i tillægsprotokollens forstand, skal 3 betingelser være opfyldt. Der skal være tale om en mekanisme der er blevet manuelt placeret, der er designet til at dræbe eller såre, og som aktiveres manuelt ved fjernkontrol eller automatisk efter tid. Bemærk i den forbindelse at begreberne ”harmløse objekter” og ”harmløs interaktion” ikke indgår i definitionen af andre mekanismer. Der er således tale om en form for ”restkategori” i tillægsprotokollen der også omfatter IEDér⁶⁵ og tidssensitive bomber.

Ligesom argumentationen ovenfor har redegjort for, var personsøgerne designet til at dræbe og såre, hvorfor denne betingelse i definitionen er opfyldt.

Der blev argumenteret for i afsnittet ovenfor vedrørende definitionen på lureminer, at personsøgerne ikke blev aktiveret ved harmløs interaktion eller brug, men ved et signal udefra. Det fremgår af definitionen på fjernkontrol i tillægsprotokollen, at *”Remote Control” means control by commands from a distance.*” jf. CCWAP2 art. 2.13. Personsøgerne agerede personsøger, indtil de modtog et armeringssignal udefra. Jeg mener derfor, at personsøgerne opfylder denne del af definitionen på andre mekanismer.

Den sidste betingelse for, at en mekanisme udgør andre mekanismer er, at mekanismen skal have været placeret manuelt. Tillægsprotokollen nævner ikke eksplicit, hvad der skal forstås ved begrebet manuelt placeret. Den amerikanske militærmanual nævner, at manuelt placeret skal forstås som mekanismer der ikke er blevet placeret ”remotely”, men nævner ikke ellers, hvordan begrebet skal forstås.⁶⁶ Tillægsprotokollen definerer i art. 2.2 ”fjernleverede miner” som

...(a) ”mine not directly emplaced but delivered by artillery, rocket, mortar, or similar means, or dropped from an aircraft. Mines delivered from a landbased system from less than 500 meters are not considered to be remotely delivered, provided that they are in accordance with article 5 and other relevant articles of this protocol.”

Selvom det er blevet konkluderet i denne afhandling, at personsøgerne ikke udgør en mine i CCWAP2’s forstand, da kan der udledes en analog fortolkning af art. 2.2 til art. 2.5 vedrørende, hvordan fjernleveret skal forstås, således, at definitionen i art. 2.2 også gælder andre mekanismer i tillægsprotokollens forstand.

William Boothby mener, at personsøgerne falder udenfor begrebet ”andre mekanismer” idet manuelt placeret ifølge Boothby skal forstås, som placeret af en person.⁶⁷ Manuelt placeret kan også forstås som det modsatte af fjernleveret i tillægsprotokollens kontekst som der redegøres for ovenfor. Denne fortolkning afvises heller ikke af andre eksperter.⁶⁸ Det giver mening i tillægsprotokollens kontekst, at mekanismer der fjernleveres er undergives flere regler om begrænsninger, idet de udgør en mere betydelig risiko for at ramme i flæng i strid med princippet om distinktion. Se. F.eks. CCWAP2 art. 6. Der er dog stadig tale om et uafklaret spørgsmål.

Hvis man forstår ”manuelt”-placeret som placeret af en person, som f.eks. William Boothby argumenterer for, da falder personsøgerne udenfor definitionen af ”andre mekanismer”. Dette

⁶⁵ Improvised explosive device

⁶⁶ Afsnit 6.12.3, USA 2023

⁶⁷ Afsnit 19, WB2024

⁶⁸ Afsnit 40, Amichai Cohen og Yuval Shani, *Well It Depends: The Explosive Pagers Attack Revisited*, Lieber Institute: West point, 11. Oktober 2024, <https://lieber.westpoint.edu/well-it-depends-explosive-pagers-attack-revisited/> , Tilgået den 28. marts 2025 (forkortet CS2024)

skyldes, at personsøgerne i denne definition skal have været placeret manuelt og dermed individuelt hos de personer der var tiltænkt som mål for angrebet. Dette er ikke tilfældet, da personsøgerne blev købt af Hizbollah som en samlet ordre og herefter udleveret.

Hvis man forstår ”manuelt”-placeret, som det modsatte af ”fjernleveret”, da falder personsøgerne måske indenfor definitionen af ”andre mekanismer”. Den måde personsøgeren er blevet leveret på, hvor man så at sige, ”sælger” dem til fjenden som så selv udlevere dem til sit personel, er ikke direkte nævnt i tillægsprotokollen, og er vel en definition, man ikke havde forestillet sig ved udarbejdelsen heraf. Men efter protokollens egen definition af, hvad fjernleveret betyder, falder personsøgerne ikke indenfor, idet de ikke er blevet leveret ved artilleri, missiler, morter eller fly. Ved denne fortolkning falder personsøgerne derfor måske indenfor begrebet ”manuelt”-placeret. Men spørgsmålet er stadig uafklaret.

Såfremt man går med Boothby’s fortolkning af, hvad manuelt-placeret skal forstås som i CCWAP2’s forstand, da falder personsøgerne udenfor begrebet ”andre mekanismer”, idet de i så fald kun opfylder 2 ud af de 3 betingelser for at være en ”anden mekanisme” i art. 2.5. Personsøgeren var ikke placeret direkte af personer, hvorfor der ved denne fortolkning ikke er tale om en ”anden mekanisme”.

Hvis vi går med den fortolkning, at manuelt-placeret skal forstås, som noget der ikke er fjern-placeret, da vil der i denne situation måske være tale om ”andre mekanismer”, idet personsøgerne ikke har været fjern-placeret, som det skal forstås i CCWAP2 art. 2.13. Ved denne fortolkning opfylder personsøgerne alle 3 betingelser for at udgøre en anden mekanisme.

En tredje mulighed er, at der er tale et våbensystem der falder i en sådan gråzone, at den ikke kan karakteriseres som hverken mine, luremine, eller ”anden mekanisme” i CCWAP2. Personsøgerne falder ind i en kategori, hvor de ikke har været manuelt leveret, og hvor de ikke aktiveres ved harmløs brug eller interaktion. I en sådan fortolkning falder personsøgerne ind i en juridisk gråzone, hvor de ikke er omfattet af CCWAP2⁶⁹. I et sådan tilfælde vil personsøgerne alene være omfattet af de sædvaneretlige grundprincipper om distinktion og menneskelighed.

I sidste ende kan det ikke konkluderes endegyldigt, hvilken fortolkning der skal ligges til grund, og hvordan personsøgerne i sidste ende kan kategoriseres.

Generelle forbud og begrænsning mod brugen af lureminer og/eller andre mekanismer

Såfremt personsøgerne ville udgøre lureminer eller andre mekanismer i CCWAP2’s forstand som beskrevet ovenfor, da vil deres brug være begrænset. I det følgende vil de forskellige begrænsninger blive gennemgået uagtet om personsøgerene måtte forstås som lureminer, ”andre mekanismer” eller en gråzone som beskrevet ovenfor.

For både miner, lureminer, og andre mekanismer gælder der en række fælles begrænsninger i CCWAP2 art. 3. Flere af disse begrænsninger følger også af de almindelige sædvanebestemte grundprincipper. Det er f.eks. forbudt at anvende miner, lureminer eller andre mekanismer der forudsager mere smerte og lidelse, end der er nødvendigt jf. CCWAP2 art. 3.3. Som det fremgår ovenfor er dette ikke tilfældet med personsøgerne. I art. 3 nævnes også, at våbnene ikke må bruges på en måde i strid med princippet om distinktion, ligesom der skal tages alle de forholdsregler og beskyttelsesforanstaltninger der er mulige for at sikre så få civile tab som muligt. Disse forbud følger også af den resterende LOAC og er ikke forbeholdt brugen af specifikke våbensystemer. Ligeledes knytter de generelle begrænsninger sig mere til problemstillingen

⁶⁹ Afsnit 39, CS2024

targeting og ikke til lovligheden af selve våbnet, hvorfor dette ikke vil blive behandlet nærmere i dette afsnit.

Specifikke forbud mod lureminer og andre mekanismer

Det følger af CCWAP2 art. 7.1 og 7.2, at visse former for lureminer og andre mekanismer er helt forbudt.

Den første type af mekanismer der er forbudt, er våben der på nogle måder er associeret med de i art. 7.1's nævnte genstande f.eks. internationale beskyttede symboler, legetøj, medicin, religiøse genstande osv. Reglen skal læses i sammenhæng med de generelle regler om perfidy og krigslist der forbyder misbrug af krigens regler. Listen i CCWAP2 art. 7. 1 er udtømmende. Det følger af faktum, at personsøgerne ikke fremstår som nogle af de i art. 7.1 nævnte beskyttede kategorier, som f.eks. legetøj eller mad.

Det andet forbud mod visse lureminer og andre mekanismer findes i art. 7.2:

” It is prohibited to use booby-traps or other devices in the form of apparently harmless portable objects which are specifically designed and constructed to contain explosive devices.”

Det er således forbudt at fremstille og producere eksplosive objekter der fremstår som harmløse og mobile, hvis der er tale om enten lureminer eller andre mekanismer. Forbuddet skal ses i sammenhæng med, at ikke alle typer af lureminer og andre mekanismer er forbudt. Det er således tilladt til en vis grad at minere allerede eksisterende objekter som f.eks. ved at sætte en snubletråd i en dør der ved interaktion detonere en håndgranat.⁷⁰

Det kan til en vis grad diskuteres, baseret på sagens faktum, om der var tale om personsøgere der allerede eksisterede inden de blev mineret, eller om der er tale om personsøgere der blev produceret fra begyndelsen som indeholdende eksplosivt materiale. Ud fra sagens faktum, navnlig, at Isralierne har haft personsøgeren i hænde meget tidligt i produktionsstadiet, og det eksplosive materiale var så godt skjult, at det ikke kunne opspores, taler for, at der var tale om objekter der blev produceret til formålet, og ikke et objekt der senere blev mineret. I sidste ende vil det afhænge af detaljerne af personsøgernes tilblivelse.

Hvis personsøgerne har været produceret til formålet, skal der være tale om enten lureminer eller andre mekanismer før artiklen finder anvendelse. Som det fremgår af argumentationen ovenfor, er det ikke sikkert, at personsøgerne kan karakteriseres som hverken lureminer eller andre mekanismer, hvorfor personsøgerne i dette tilfælde ikke er omfattet af art. 7.2. Navnlig skal personsøgerne fremstå som harmløse objekter for at være omfattet, hvilket også er tilfældet, hvis de skal være omfattet af begrebet lureminer. Ovenfor har jeg argumenteret for, at begrebet harmløse objekter måske skal forstås som civile objekter. Idet personsøgerne kan kategoriseres som militære objekter⁷¹, er de således ikke harmløse, hvorfor de ikke er omfattet af forbuddet i CCWAP2 art. 7.2.

Personsøgerne er derfor ikke omfattet af CCWAP2 art. 7.2 i det de hverken udgør lureminer eller andre mekanismer. Såfremt lureminerne i fremtiden vil blive karakteriseret som andre mekanismer, da vil personsøgerne heller ikke i dette tilfælde være omfattet, idet de ikke fremstår som harmløse.

⁷⁰ Afsnit 6.12.2, USA 2023

⁷¹ Se denne argumentation i detaljer hypotese 3, afsnit 4.3.1 i denne afhandling.

3.4 DELKONKLUSION: LOVLIGT VÅBEN?

Det er i denne del af afhandlingen blevet undersøgt om personsøgerne, som de fremstod i angrebet mod Hizbollah af 17. oktober 2024, er et lovligt våben indenfor krigsretten. I den forbindelse er de sædvaneretlige grundprincipper blevet undersøgt sammen med de relevante internationale konventioner.

Personsøgerne påførte ikke de påtænkte mål mere lidelse end nødvendigt i harmoni med princippet om menneskelighed. Personsøgerne indeholdt en sprængladning, hvis omfang ikke oversteg, hvad der har måttet anses som nødvendigt for at uskadeliggøre personel. Ligeledes er der ikke holdepunkter for, at personsøgerne var designet på en måde, hvor de påtænkte mål led mere end ved tilsvarende våben i væbnede konflikter.

Personsøgerne er i stand til at distingvere imellem mål, hvorfor der ikke er tale om et våben der rammer i flæng i strid med princippet om distinktion. Selvom personsøgerne er i risiko for at ramme i flæng, hvilket kræver stor forsigtighed og omhu fra dem der vil detonere dem, er det et spørgsmål om efterretning og forsæt. Selve våbnet er pålideligt nok til kun at ramme de mål der har dem i sin besiddelse ved detonation, hvorfor våbnet er i stand til at ramme specifikke mål. Derfor er personsøgerne som våben ikke i strid med princippet om distinktion.

Det kan diskuteres om personsøgerne udgør enten lureminer eller andre mekanismer i CCWAP2. Det er denne afhandlings holdning, at personsøgerne hverken kan kategoriseres som det ene eller det andet, hvorfor personsøgerne ikke er forbudt efter CCWAP2. Brugen af dem er dog stadig underlagt de almindelige begrænsninger i CCWAP2, idet disse begrænsninger også følger af de krigsretlige grundprincipper.

Samlet set kan det konkluderes, at personsøgerne der blev brugt under angrebet den 17. oktober 2024, ikke udgjorde et ulovligt våben efter de krigsretlige regler.

4. LOVLIG OPERATION

I det forrige kapitel er det blevet undersøgt og diskuteret, om personsøgerne udgjorde et ulovligt våben efter de krigsretlige regler. Diskussionen var i den forbindelse centreret omkring selve personsøgerne, og om disse overhovedet lovligt ville kunne benyttes som våben i en væbnet konflikt.

I dette kapitel vil lovligheden af selve angrebet den 17. september blive diskuteret. Angrebet vil blive belyst og diskuteret ud fra et operativt billede uagtet om våbnet var lovligt eller ej. Det er således reglerne og problemstillingerne vedrørende *targeting* der danner rammerne for afhandlingens 3. del. I den forbindelse er de to problemstillinger der klart opstår diskussionen om distinktion og diskussionen om proportionalitet. I det følgende vil reglerne for distinktion og proportionalitet blive redegjort for, hvorefter sagens faktum i denne kontekst vil blive analyseret i et efterfølgende afsnit.

4.1 DISTINKTION

I ovenstående kapitel blev der redegjort for, at det følger af sædvaneretlige grundprincipper, at en part i en væbnet konflikt til hver en tid er forpligtet til at distingvere imellem kombattanter og civile⁷². Som også anført ovenfor var et af de første regler indenfor krigens love, at det

⁷² Se her både side 60 f *Boothby 2012*, side 246 ff. *Fleck 2011* og side 210-215. *Solis 2022*

eneste legitime mål i krig var at tilintetgøre eller svække fjenden, hvorfor angreb mod civile ikke var tilladt jf. præamblen i Petersburg 1868.

Den Internationale Domstol (ICJ) har i deres udtalelse om lovligheden af atomvåben af 8. juli 1996 udtalt, at måden at føre krig på ikke er ubegrænset i harmoni med reglerne i *Haag 1899*. Yderligere udtaler ICJ i afsnit 78, at

”The cardinal principles contained in the texts constituting the fabric of humanitarian law are the following. The first is aimed at the protection of the civilian population and civilian objects and establishes the distinction between combatants and non-combatants: States must never make civilians the object of attack and must consequently never use weapons that are incapable of distinguishing between civilian and military targets”. (egne understregninger)

Ligeledes har den særlige straffedomstol for det gamle ex-Jugoslavien (ICTY) slået fast i sagen mod *Blaskic*, at det følger af international sædvane, at der er et absolut forbud mod at gøre civile til mål i en væbnet konflikt⁷³.

Forbudet mod at gå efter civile følger ligeledes af den generelle regel i AP I art. 48:

”In order to ensure respect for and protection of the civilian population and civilian objects, the parties to the conflict shall at all times distinguish between the civilian population and the combatants and between civilian objects and military objectives and accordingly shall direct their operations only against military objectives”

ICTY har anerkendt, at reglen i AP I art. 48 samt reglerne i AP I art. 51. 2 er udtryk for de almindelige grundprincipper indenfor krigens love jf. paragraf 67-68 ICTY, *Prosecutor vs Tadić*, IT-94-1-T, 1997, *First trial chamber*. Der er således tale om regler der binder alle lande uagtet om de har ratificeret AP I eller ej. Her er det vigtigt at nævne, at ikke alle dele af AP I er udtryk for sædvane eller grundprincipper, hvorfor et land der ikke har underskrevet konventionen, som f.eks. Israel, ikke er bundet af samtlige regler; kun dem der er udtryk for grundprincipper og sædvane, som det er tilfældet med ovenstående.

AP I art. 51. 4 definerer angreb i strid med princippet om distinktion som:

- a) those which are not directed at a specific military objective;*
- b) those which employ a method or means of combat which cannot be directed at a specific military objective; or*
- c) those which employ a method or means of combat the effects of which cannot be limited as required in this protocol*

Som det er blevet diskuteret i tidligere kapitel, er det min konklusion, at personsøgerne pålideligt kunne ramme specifikke mål, hvorfor de som udgangspunkt ikke udgjorde et ulovligt våben, ligesom konsekvensen af at benytte våbnet kunne begrænses, idet der var tale om en meget lille eksplosion der begrænsede sig til den individuelle mekanisme. Angrebet vil dog være i strid med AP I art. 51. 4 (a) såfremt man har detoneret personsøgerne i blinde eller uden at have til hensigt at ramme militære mål eller distingvere⁷⁴.

Et våben, der ellers er lovligt, kan dog benyttes på en måde, så det i den konkrete kontekst ikke er i stand til at distingvere imellem civile og kombattanter. Dette blev konkluderet af ICTY i sagen imod Milan Martić, IT-97-11-T, 2007. I den konkrete sag var raketsystemet M-87 Orkan blevet brugt mod ”militære mål” i midten af Zagreb. Våbnet var et såkaldt clustervåben, det vil sige, at det affyrede en række raketter som herefter delte sig i luften, hvorefter de små raketter

⁷³ Para 109, ICTY, *Prosecutor vs Blaskic*, IT-95-14-T, 2000, *Appeal Judgement*

⁷⁴ Side 92, William Boothby, *The Law of Targeting*, 2012, Oxford University Press (forkortes Boothby 2012)

eller bombletter ramte mål mere eller mindre tilfældigt indenfor 2 hektar⁷⁵. Våbnet var ikke som sådan i strid med princippet om distinktion i det det i visse situationer kunne benyttes på en måde, så det kun ramte militære mål⁷⁶, men i den konkrete situation, var våbnet blev affyret mod mål i en bymidte der udover militære mål også bestod af en lang række civile personer og objekter. I en sådan situation kunne våbnet ikke distingvere imellem civile og militære mål, da våbnet ramte i flæng indenfor de 2 hektar, og i den situation var våbnet i strid med princippet om distinktion. Den forsætlige brug af våben der i den konkrete situation ikke distingverer imellem civile og kombattanter er at anse som et angreb mod civile⁷⁷.

Et konkret eksempel på en anden type af angreb i strid med princippet om distinktion er

*... "attack by bombardment by any methods or means which treats as a single military objective a number of clearly separated and distinct military objectives located in a city, town, village or other area containing a similar concentration of civilians or civilian objects."*⁷⁸

Artiklen skal ses i lyset af den tid, hvor tillægsprotokollen blev til, hvor der på daværende tidspunkt ikke fandtes "smarte"-våben der præcist kunne ramme individuelle mål i tætbefolkede områder. Hvis der således befandt sig et militært mål i en by, var én af de eneste måder at ramme det på var at tæppebombe hele bydelen⁷⁹. Det blev således forbudt at anse en hel bydel som et militært objekt, blot fordi der befandt sig individuelle og klar separerede militære objekter indenfor det geografiske område. Jeg mener ikke, at der i personsøgenes situation, er tale om et bombardement i art. 51.5 (a)'s forstand, idet der ikke er tale om et geografisk område der er blevet behandlet som et samlet militært mål under nærværende angreb.

4.1.1 CIVILE PERSONER OG KOMBATTANTER

Det næste juridiske spørgsmål der skal afklares inden der kan konkluderes noget i forhold til angrebet den 17. september 2024 er, hvad der skal forstås ved "civile" og lovlige mål.

I internationale væbnede konflikter populært kaldet IAC's⁸⁰ efter common art. 2 i genevakonventionerne er "civile", personer der ikke tilhøre en kategori af kombattanter som nævnt i art. 4 A pkt. 1, 2, 3 og 6 i den tredje genevakonvention (GCIII) og art. 43 i AP I jf. AP I art. 50.1.1. punktum. Der er således tale om en "rest-kategori", hvilket vil sige, at en person skal betragtes som civil, hvis ikke de passer ind i en anden kategori af militært personel eller kombattanter. Ved tvivl skal en person betragtes som civil jf. AP I art. 50.1. 2. punktum.

I IAC's er det vigtigt at have sig for øje, at der er tale om en væbnet konflikt imellem to statsaktører. GCIII art. 4 A. 1. definere således en kombattant som et medlem af en stats væbnede styrker eller en associeret milits eller paramilitærgruppe, medlemmer af modstandsgrupper tilknyttet en stat indenfor dennes område efter 2. pkt., medlemmer af en stats væbnede styrker der ikke anerkendes af den anden part efter 3. pkt. og *Levé en masse*⁸¹ som beskrevet i 6. pkt.

Ifølge AP I art. 43 defineres kombattanter således:

⁷⁵ Para 462, *ICTY Martić, IT-97-11-T, 2007, First trial chamber*.

⁷⁶ Navnlige, hvis der kun var militære mål indenfor de 2 hektar, hvor våbnet ville ramme.

⁷⁷ Para 472, *ICTY Martić, IT-97-11-T, 2007, First trial chamber*

⁷⁸ AP I art. 51.5 (a)

⁷⁹ Side 94 f. *Boothby 2012*

⁸⁰ IAC: International armed conflict

⁸¹ En fransk betegnelse for civile der spontant bevæbner sig til forsvar mod en foranstående invasionsstyrke under visse betingelser.

“The armed forces of a Party to a conflict consist of all organized armed forces, groups and units which are under a command responsible to that Party for the conduct of its subordinates, even if that Party is represented by a government or an authority not recognized by an adverse Party.”

Definitionen i art. 43 skal forstås på den måde, at også grupper som ikke bære uniform eller våben åbent men som er organiseret under en statsaktør i en væbnet konflikt er kombattanter indenfor krigens love. Statsloyale partisaner er således omfattet af definitionen.

Civile der tager direkte del i fjendtlighederne, mister deres beskyttede status som civile jf. AP I art. 51.3 og art. AP II art. 13.3. Reglen er også et udtryk for en retssædvane jf. 6. regel i *ICRC 2009*. Reglen finder anvendelse i både IAC's og NIAC's⁸². Landene er generelt lidt uenige i forhold til, hvad der helt præcist konstituerer DPH-ing⁸³, men der er generel konsensus om, at tre kumulative betingelser skal være opfyldt. For det første skal der være tale om en person, hvis handling sandsynligvis påvirker en part til en væbnet konflikts militær eller militære operationer negativt, eller en handling der er egnet til at gøre skade på personer og objekter der ellers er beskyttet (*threshold of harm*). For det andet skal der være et direkte link imellem handlingen og den potentielle skade den kan udrette enten selvstændigt eller som del af en koordineret operation (*direct causation*). For det tredje skal handlingen være udført til støtte for en part i konflikten (*belligerent nexus*)⁸⁴. Denne afhandling vil ikke behandle termen DPH-ing i detaljer, men fænomenet er relevant for diskussionen om både distinktion og proportionalitet. Hvis man således kan redegøre for, at en civil opfylder de tre ovenstående betingelser, mister de deres beskyttelse som civile og kan herefter angribes. Dette gælder både IAC's og NIAC's.

I det Hizbollah i konflikten ikke repræsenterer den libanesiske stat i konflikten med Israel er der ikke tale om en IAC i GC Common art. 2. Der er i stedet tale om en ikke-international væbnet konflikt også kaldet NIAC⁸⁵ imellem Israel og Hizbollah, idet Hizbollah ikke udgør en statsaktør.

I en NIAC er definitionen af en kombattant en anden. *NIAC-manualen* benytter sig af ordet *fighters* eller krigere om medlemmer af en militant gruppe i en NIAC der tager direkte del i fjendtlighederne⁸⁶. I nærværende konflikt er det således kun medlemmer af Hizbollah der kan udgøre kombattanter eller krigere i konflikten, hvorfor kun disse mål i sig selv må angribes jf. princippet om distinktion som også til enhver tid gælder i NIAC's⁸⁷. Det er her begrebet DPH-ing ovenfor bliver relevant, idet det ikke nødvendigvis er alle medlemmer af en væbnet gruppe der opfylder kriterierne for at tage direkte del i fjendtlighederne. Der kan således sagtens være medlemmer der har en passiv rolle som f.eks. ved at arbejde på en ammunitionsfabrik eller som lastbilchauffører, ligesom flere væbnede grupper ofte både består af en militant og en politisk del.

Den danske militærmanual behandler problematikken i detaljer i afsnit 3.1, side 180 ff. Ifølge den danske militærmanual er det kun personer, hvis handlinger kan defineres som DPH-ing der må gøres til mål i en NIAC. Det blotte medlemskab af en militant gruppe gør der ikke den

⁸² Se afsnit 1.1.2, Michael N. Schmitt, Charles H.B. Garraway og Yoram Dinstein, *The Manual on the Law of Non-International Armed Conflict With Commentary*, International Institute of Humanitarian Law, 2006, (forkortes *NIAC-manual*)

⁸³ DPH: Direct participation in hostilities

⁸⁴ Afsnit 16.02 s. 250 f. *Gill og Fleck 2011*. Afsnittet er baseret på N. Melzer, *Interpretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under International Humanitarian Law*, ICRC, 2009

⁸⁵ NIAC: Non-International Armed Conflict

⁸⁶ Afsnit 1.1.2 i *NIAC-manual*

⁸⁷ Afsnit 1.2.2 IBID

pågældende person til et lovligt mål. Hvis en person gentagende gange har udført handlinger der separat kan betegnes som DPH-ing relation til den gruppe vedkommende er medlem af, da vil personen forsat udgøre et lovligt mål, indtil personens medlemskab af gruppen ophøre⁸⁸. Nogle stater forbeholder sig retten til at erklære samtlige medlemmer af en ikke-statslig væbnet organisation som legitime mål. Denne ret forbeholder f.eks. USA sig jf. den amerikanske militærmanual side 229, para 5.7.1.1.

Personer som er medlem af en militærgruppe, men hvis funktion ikke udgør DPH-ing kan f.eks. være ved fabriksarbejde, rekruttering osv. Udgangspunktet er, at disse personer ikke gøres til mål i en NIAC. Dog kan personernes ophold omkring militære objekter som f.eks. fabrikker, baser eller militære kommunikationsradioer betyde, at deres tab som følge af kollateral skade er proportionel med den militære fordel. Mere om dette under afsnittet om proportionalitet.

4.2 PROPORTIONALITET

Det er til hver en tid forbudt at angribe civile mål i væbnede konflikter, og parterne til en konflikt er til en hver tid forpligtede til at distingvere imellem civile og militære mål, herunder at benytte våben der i stand til at ramme specifikke mål og ikke producerer en ukontrollerbar effekt der ikke kan begrænses som redegjort for ovenfor.

I krigsretten er det dog accepteret, at civile, om end dybt tragisk og beklageligt, kan komme til skade eller dø som følge af kollateral skade, hvor et ellers lovligt militært mål er blevet angrebet. F.eks. kan en kombattant befinde sig i et lejlighedskompleks, der også består af civile lejemål. I nogle tilfælde vil den potentielle skade de civile vil lide som følge af et angreb mod det ellers lovlige militære mål være lovligt. Dette princip kaldes for princippet om proportionalitet og er, ligesom princippet om distinktion og menneskelighed, et af krigsrettens grundprincipper⁸⁹.

Princippet om proportionalitet er klart beskrevet i ordlyden af AP I art. 51. 5 (b), som den anden type af ikke-diskriminerende angreb, hvor det første er bombardement som beskrevet ovenfor. Artiklen lyder:

(Types of indiscriminate attacks)... "b) an attack which may be expected to cause incidental loss of civilian life, injury to civilians, damage to civilian objects, or a combination thereof, which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated" (egne understregninger)

Princippet om proportionalitet, som det fremgår af AP I, er en retssædvane der binder samtlige stater uagtet om de har underskrevet AP I eller ej⁹⁰.

Konkret betyder princippet, i forhold til generel *targeting*, at man ikke må angribe mål, hvor den kollaterale skade på civile klart er disproportional med den militære fordel, man potentielt vinder ved angrebet⁹¹. Det er vigtigt at understrege, at der ikke er tale om en effekt-baseret vurdering, men en vurdering af den angribende parts viden eller burde viden i relation til angrebets effekt. Det er således ikke de faktiske konsekvenser af et angreb, princippet om proportionalitet skal ses i lyset af men planlægningen og beslutningen op til. Der er således tale om en subjektiv vurdering, der ikke kan underlægges objektive kriterier i folkeretten, idet

⁸⁸ Her er der tale om begrebet "*continuous combat function*" som blandt andet nævnes i *DK 2016* side 181 med reference til ICRC.

⁸⁹ Side 228-236, *Solis 2022*

⁹⁰ Se Rule 14 i *ICRC 2009* og side 71 i *Boothby 2012*

⁹¹ Para 2.6, *UK 2004*

forskellige lande og forskellige beslutningstagere vurderer forholdet imellem militær nødvendighed og civilt tab forskelligt⁹².

Angrebet eller den militære operation skal være ”klart” disproportional mellem den potentielle militære fordel og den potentielle kollaterale skade for at være i strid med princippet om proportionalitet⁹³.

Når den pågældende vurdering skal foretages, er det derfor op til den pågældende officer eller beslutningstager at foretage en individuel vurdering af forholdet. I den kontekst præsenterer den amerikanske militærmanual en slags *bonus pater* i relation til vurdering af proportionalitet, i det vurderingen skal foretages efter, hvad en veluddannet og fornuftig kommandør ville have gjort i den pågældende situation⁹⁴. Ville *bonus tribunus*⁹⁵ have vurderet det klart disproportionalt?

4.2.1 MILITÆR NØDVENDIGHED OG MILITÆRE OBJEKTER

For at kunne diskutere proportionalitet i relation til angrebet den 17. september er vi nødt til at definere, hvad militær nødvendighed er, idet det er denne målestok der skal stilles over for det potentielle civile tab på den anden side som anført ovenfor.

Militær nødvendighed kan være svært at definere helt præcist, idet militær nødvendighed er mere end hvad præamblen til Sct. Petersburg deklarationen af 1863 dikterer⁹⁶. Den amerikanske militærmanual definerer det således at

“ *The law of war seeks to ameliorate these difficulties in applying military necessity by: (1) permitting consideration of the broader imperatives of winning the war as quickly and defficiently as possible; (2) recognizing that certain types of actions are, as a general matter, inherently militarily necessary; and (3) recognizing that persons must assess the military necessity of an action in good faith based on the information available to them at the relevant time and that they cannot be judged based on information that subsequently comes to light.* ”⁹⁷

Princippet om militær nødvendighed skal forstås overfor princippet om menneskelighed eller humanitær nødvendighed på den anden side, og det er denne balancegang der er testen i spørgsmålet om proportionalitet og krigsretten i det hele taget.

Når det kommer til *targeting* og den militære nødvendighed er det vigtigt at undersøge, om et objekt er militært⁹⁸, og om den militære fordel man vinder ved angreb på objektet, er proportionelt med den kollaterale skade der potentielt opstår. Den mest præcise formulering af, hvad der konstituerer et militært objekt findes i AP I art. 52.2 med beskrivelsen:

... ”*military objectives are limited to those objects which by their nature, location, purpose or use make an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralization, in the circumstances ruling at the time, offers a definite military advantage* ”(egne understregninger)

⁹² Para 2.4.1.2, *USA 2023*. Se også side 94-97, *Boothby 2012*

⁹³ Para 5.12.3, *USA 2023*

⁹⁴ Para 5. 10.2.2, *USA 2023*

⁹⁵ Mit eget begreb for “den gode officer” i stil med den gode familiefar eller “*bonus pater familias*”

⁹⁶ “ (...) *the only legitimate object which States should endeavor to accomplice during war is to weaken the military force of the enemy; That for this purpose it is sufficient to disable to greatest possible number of men;*

⁹⁷ Para 2.2.8, *USA 2023*

⁹⁸ Og således også et lovligt mål efter princippet om distinktion

Den danske militærmanual beskriver i detaljer i kapitel 8, hvad der konstituerer militære objekter og proportionalitet i forhold til den militære fordel overfor den kollaterale skade⁹⁹. Manualen beskriver, at både personer og objekter kan udgøre lovlige mål efter krigens loven. Distinktionen imellem kombattanter (krigere) og civile er blevet redgjort for i ovenstående kapitel. Det skal dog i denne forbindelse nævnes, at hvis en person kan kategoriseres som kombattant, er denne person altid et lovligt mål med hjemmel i militær nødvendighed. Kombattanter er således ikke omfattet af reglerne om proportionalitet, idet man i sagens natur må angribe og uskadeliggøre så mange fjendtlige kombattanter som muligt, da man herved i alle tilfælde vinder en militær fordel. Begrænsninger hertil er, at kombattanter kun er lovlige mål indtil de er *hour de combat*, ligesom måden man uskadeliggør kombattanter på, skal være i overensstemmelse med princippet om menneskelighed¹⁰⁰. Ved objekter skal der foretages en konkret vurdering om det enkelte objekt udgør et militært objekt. I den forbindelse skal det vurderes efter ordlyden AP I art. 52.3, om objektet ved dets natur, brug eller lokation understøtter fjendes militære virke, og vis uskadeliggørelse vil udgøre en klar militær fordel. Hvis et objekt ikke opfylder kravene i AP I art. 52.3 er der tale om et civilt objekt, og vil ikke være et legitimt mål i en væbnet konflikt.

I den særlige komites rapport vedrørende NATO's bombninger af TV-, og radiostationer i Jugoslavien i år 2000 til anklagemyndigheden¹⁰¹ havde man taget stilling til, lovligheden af NATO's bombninger, idet man til dels ville vide om der var tale om militære objekter og til dels om det civile tab forbundet med bombningerne var proportionelle med den potentielle militære fordel¹⁰². I rapporten konkluderede komiteen, at de pågældende tv-, og radiostationer udgjorde et legitimt militært mål, idet de blev brugt som led i regeringsstyrkernes¹⁰³ kommunikationsnetværk. Ifølge NATO-styrkerne blev stationerne brugt som base for regeringsstyrkernes interne kommunikation, ligesom de også blev brugt som led i et omfattende propagandanetværk¹⁰⁴. Det kontroversielle i sagen var, at tv-stationerne også blev brugt til at sende civile kanaler, ligesom de udelukkende var bemandede af civile. Der var således tale om et såkaldt "dual-use" objekt der således blev brugt både militært og civilt¹⁰⁵. Komiteen erkendte i den forbindelse, at tv-stationerne, når de blev anset som led i en samlet operation der ramte flere stationer og sendere, udgjorde et militært objekt, idet de ved deres brug blev brugt til militær kommunikation, ligesom deres destruktion eller nedlukning ville give NATO en klar militær fordel¹⁰⁶. I den forbindelse lavede komiteen en proportionalitetsvurdering, idet der havde været flere civile tab forbundet med angrebet. På trods af, at det civile tab havde været højt, mente anklagemyndigheden, at tabet havde været proportionelt med den potentielle militære fordel, når angrebet blev set i lyset af NATO's generelle operation der havde til hensigt at ødelægge regeringsstyrkernes kommunikationsnetværk og propagandamaskine. Rapporten er også refereret i den amerikanske militærmanual, idet manualen anser kommunikationsmidler som

⁹⁹ Kapitel 8, DK 2016

¹⁰⁰ Som konkluderet i starten af denne afhandling er den skade personsøgerne forudsager på personel ikke i strid med princippet om menneskelighed.

¹⁰¹ Her forstås "anklagemyndigheden" som den internationale anklager på sagen. Ikke den danske anklagemyndighed

¹⁰² ICTY, *Final Report to the Prosecutor by the Committee Established to Review the NATO Bombing Campaign Against the Federal Republic of Yugoslavia*, Office of the Prosecutor, 13. Juni 2000, Hentet fra <https://www.icty.org/en/press/final-report-prosecutor-committee-established-review-nato-bombing-campaign-against-federal#IVB3>, Tilgået den 8. maj 2025 (herefter forkortes *NATO rapport 2000*)

¹⁰³ "Fjenden" i den konkrete konflikt

¹⁰⁴ Para 74-75, *NATO rapport 2000*

¹⁰⁵ For en længere fremstilling af karakteren af "dual-use" objekter se blandt andet DK 2019 side 300 f.

¹⁰⁶ Para 75, *NATO-rapport*

legitime militære mål, hvis de bliver brugt militært¹⁰⁷. Anklagemyndigheden accepterede argumenterne i rapporten og rejste således ikke en sag ved ICTY.

Om personsøgerne udgjorde et militært objekt, vil blive undersøgt i nedenstående kapitel.

4.2.2 FORHOLDSREGLER

I ovenstående kapitel blev der redegjort for proportionalitetsprincippet første led: At den potentielle kollaterale skade skal være proportionel med den militære fordel, man kan vinde ved angrebet på et legitimt militært mål. I den forbindelse blev der også redegjort for, hvilke betingelser der skulle være opfyldt før, at et objekt kunne udgøre et militært mål.

Proportionalitetsprincippet andet led består i, at den ansvarlige for en militær operation til hver en tid, skal tage de forholdsregler der er mulige til at mindske civile tab mest muligt. Princippet om *precautions* er kodificeret i AP I art. 57, og består i sin korthed af, at en kommandør til hver en tid, skal gøre, hvad der er muligt for at identificere et objekt inden det angribes, vurdere om pågældende person eller objekt er et legitimt mål eller ej, at foretage de mulige og tilgængelige forholdsregler der er egnede til at minimere tab af civile eller skade på civile objekter, og ikke at foretage et angreb, der må forventes, at resultere i tab af civile uproportionelt med den konkrete og direkte militære fordel der må forventes at kunne vindes.

Princippet er ligeledes et udtryk for retssædvane og binder således alle stater i både IAC's og NIAC's¹⁰⁸.

William Boothby behandler emnet i detaljer i *The Law of Targeting* på side 119-129. Kapitlet kan i sin helhed kortes ned til, at den ansvarlige for en militær operation til hver en tid, både i offensive og defensive situationer, skal overveje og tage de mulige forholdsregler, der i den konkrete situation er mulig for at minimere civile tab. Det er, som Boothby beskriver, nogle gange en svær balance imellem, hvad der er muligt i den militære kontekst, og hvad der ikke er, idet der på den ene side er hensynet til den militære operation og på den anden side hensynet til humanitære forpligtelser. Nogle operationer tillader ikke lige så mange forholdsregler som andre f.eks. ved tidssensitive mål, eller *targeting*- beslutninger foretaget af *boots on the ground*.

Det følger for eksempel af AP I art. 57.2 (a)(I), at den angribende part til hver en tid skal gøre alt hvad der er muligt for verificere, at det objekt eller den person der angribes, er et lovligt militært mål i harmoni med AP I art. 52.2. I ICRC's officielle kommentarer til bestemmelsen erkender forfatterne, at den ansvarlige skal gøre, "hvad der er muligt" for at verificere målets natur. Hvor mange eller hvor få efterretninger det kræves for at kunne træffe denne afgørelse afhænger af den konkrete situation. I sidste ende beror det på en konkret vurdering baseret på "fornuft" og "god tro"¹⁰⁹. Kommentarerne er dog af den opfattelse, at hvis der er den mindste tvivl om et måls natur, da må intet angreb iværksættes før mere information eller flere efterretninger er tilgængelige¹¹⁰. Denne fortolkning af AP I art. 57.2 er Boothby dog uenig i, idet der altid vil være tvivl forbundet med verificeringen af et mål i en væbnet konflikt¹¹¹. I den forbindelse citerer Boothby Storbritanniens udlægning af deres fortolkning af bestemmelsen, hvor det bliver fremlagt, at det til hver en tid vil være en beslutning der træffes baseret på den

¹⁰⁷ Se fodnote 239 under afsnit 5.6.8.2, *USA 2023*

¹⁰⁸ Rule 15. Se i det hele taget hele Chapter 5 i *ICRC 2009*

¹⁰⁹ Para 2198, Claude PILLOUD, Jean DE PREUX, Yves SANDOZ, Bruno ZIMMERMANN, Philippe Eberlin, Hans-Peter Gasser, Claude F. Wenger, *Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I)*, 8 June 1977 *Commentary of 1987*, International Committee of the Red Cross, (herefter forkortet *AP I Commentary*)

¹¹⁰ Para 2195, *IBID*

¹¹¹ Side 121-122, *Boothby 2012*

information beslutningstageren havde til rådighed på det pågældende tidspunkt. Beslutsomhed har og har altid været en væsentlig kvalitet i militærledelse¹¹².

I forhold til AP I art. 57.2 (a) ((II)) handler bestemmelsen om, at den ansvarlige beslutningstager til hver en tid er forpligtet til at vurdere, hvilket våben og metoder der er til rådighed, som er bedst egnet til at minimere den kollaterale skade mest muligt samtidig med, at det militære mål destrueres. Hvis en kommandør således får meldinger om, at to soldater befinder sig i en menneskemængde, skal kommandøren overveje, hvilket våben der kan uskadeliggøre målene og samtidig gøre mindst muligt skade på den civile menneskemængde. Kommandøren er således juridisk forpligtet til at bruge en 50 punds bombe frem for en bombe på 500 pund, hvis dette er muligt. Diskussionen er en anden, hvis det eneste våben kommandøren har til rådighed er en 500 punds bombe, og i dette tilfælde, må angrebet bero på en konkret afvejning imellem den militære nødvendighed i at uskadeliggøre de 2 soldater overfor den potentielle skade angrebet vil pådrutte menneskemængden. I det konkrete tilfælde, såfremt der var tale om to ”almindelige soldater” vil angrebet være klart disproportionalt. Diskussionen kan sagtens falde ud til anden side, hvis der var tale om to højtstående officerer.

I forhold til valget af metode, kan det diskuteres, hvordan og hvornår man angriber et militært mål. Som eksempel herpå nævner kommentarerne til AP I art. 57.2, at man under anden verdenskrig ofte havde fabrikker i Nazi-Tyskland som mål, idet de aktivt blev brugt til at støtte og holde den tyske krigsmaskine i gang. Der var således i det konkrete tilfælde tale om legitime mål. Fabrikkerne blev bemandet af civile, hvorfor de allierende valgte at bombe fabrikkerne om natten, hvor de ansatte var taget hjem. På denne måde destruerede man fabrikkerne og vandt herved en militær fordel, og samtidig havde man valgt en metode der mindskede det kollaterale tab mest muligt¹¹³.

I AP I art. 57.3 følger det, at hvis man har valget imellem flere militære mål der alle giver den samme militære fordel, da er man forpligtet til at vælge det mål der præsenterer den mindste risiko for kollateral skade på civile personer og objekter. Bestemmelsen skal forstås på den måde, at der skal eksistere en valgmulighed for kommandøren til at engagere flere forskellige mål, og kun hvis den militære fordel er identisk for dem alle sammen, er han juridisk forpligtet til at engagere det mål der må forventes at føre til mindst kollateral skade¹¹⁴. Hvis man for eksempel har vurderet, at et jernbanenet er et militært mål, har man valget imellem at angribe skinnerne tæt på stationerne eller længere udenfor. I det konkrete tilfælde vil den militære fordel være den samme - jernbanenettet destrueres i begge tilfælde - men ved at angribe skinnerne uden for stationerne er der væsentligt mindre risiko for kollateral skade på civile. I sådan et tilfælde vil man være juridisk forpligtet til at angribe skinnerne, hvor der er mindst risiko for kollateral skade. Dette vil selvfølgelig i sidste ende også komme an på, om den ansvarlige beslutningstager havde de nødvendige informationer tilgængelige til at kunne lave denne vurdering¹¹⁵.

¹¹² Se i øvrigt Boothby's reference til den britiske fortolkning af AP I art. 57.2 i fodnote 17 på side 122 i *Boothby 2012*

¹¹³ Para 2200, *AP I Commentary*.

¹¹⁴ Para 2228 i *AP I Commentary*. Se også side 129 i *Boothby 2012*

¹¹⁵ Eksemplet med jernbanenettet er nævnt flere steder blandt andet i para 2227, *AP I Commentary* og eksempel 8.35b på side 319 i *DK 2016*.

4.3 ANGREBETS LOVLIGHED

I ovenstående afsnit er reglerne om distinktion og proportionalitet i relation til angreb blevet redegjort i overordnede træk. I det følgende vil angrebet den 17. september blive analyseret udefra ovenstående principper og kendt faktum.

4.3.1 ANGREBETS DISTINKTION

Det er blevet konkluderet, at personsøgerne som udgangspunkt ikke er ude af stand til at distingvere imellem kombattanter og civile¹¹⁶. I visse tilfælde kan et ellers lovligt våben benyttes på en måde, så det i den konkrete situation rammer i flæng i strid med princippet om distinktion jf. *Matic*-sagen. Spørgsmålet er derfor om personsøgerne i den konkrete kontekst blev benyttet på en måde tilsvarende den i sagen mod *Matic*. Som også beskrevet i ovenstående kapitel om distinktion, var situationen i *Matic*-sagen, at der var blevet affyret et våben der ville ramme tilfældigt i en radius på omkring 2 hektar. Uagtet hvor gode efterretningerne havde været omkring lokationen af de militære og civile mål, kunne våbnet under de pågældende omstændigheder ikke ramme militære mål pålideligt. Der var således tale om, et angreb i strid med princippet om distinktion. Det er tidligere blevet nævnt, at personsøgerne var designet på en måde, så de kun ramte de personer, der havde personsøgerne i deres umildbare besiddelse. Med gode efterretninger kunne personsøgerne derfor i den konkrete situation, godt ramme specifikke mål, hvorfor faktum ikke er det samme som i *Matic*-sagen. Derfor var angrebet som udgangspunkt ikke i strid med princippet i AP I art. 51.4 (b). Lovligheden skal i stedet i højere grad vurderes på de potentielle efterretninger og vurderinger der lå til grund for angrebet.

Hvad der umiddelbart var blevet vurderet af Israel op til angrebet er spekulativt, og jeg vil derfor i det følgende opstille hypoteser baseret på Israels mulige viden og vurdering forud for angrebet.

Hypotese 1: Israel havde ingen eller få pålidelige efterretninger vedrørende, hvor personsøgerne var, og hvem angrebet ville ramme.

Hvis hypotese 1 bedst stemmer overens med virkeligheden var angrebet klart ulovligt efter de krigsretlige regler. Det er blevet gentaget mange gange i denne afhandling, at en part i en væbnet konflikt til hver en tid er forpligtet til at distingvere imellem militære og civile mål. Heri ligger også en bi-forpligtelse til i fornøden omgang at sikre sig identiteten af det angrebene objekts identitet jf. princippet i AP I art. 57.2 (a)(i). Hvis man fra Israels side således intet havde gjort for at sikre sig målenes identitet, og således havde ”skudt i blinde”, da de detonerede personsøgerne, havde det været i strid med princippet om distinktion, og havde været at skulle betragte som et angreb mod civile¹¹⁷. Jeg finder *hypotese 1* højst usandsynlig, i det der var tale om en nøje planlagt operation over lang tid, hvorfor betydelig planlægning, også juridisk, må have fundet sted forud for angrebet. Hvis *hypotese 1* viser sig at være sand er det ikke nødvendigt at diskutere proportionalitet.

Hypotese 2: Israel vurderede at alle medlemmer af Hizbollah udgjorde legitime mål.

Nogle stater forbeholder sig retten til at erklære samtlige medlemmer af en ikke-statslig væbnet organisation som legitime mål. Denne ret forbeholder f.eks. USA sig jf. den amerikanske

¹¹⁶ Se i øvrigt ovenstående kapitel om distinktion i relation til ”lovligt våben”

¹¹⁷ Se blandt andet para 69 i ICTY, Prosecutor vs Martić, IT-97-11-T, 2007, para 132 i ICTY, Prosecutor vs Blaskić, IT-95-14-T, 2000, *Appealed Judgement*, og Para 78 i ICJ, *Advisory opinion on the legality of the threat or use of nuclear weapons*, 1996

militærmanual side 229, para 5.7.1.1. Modsat er f.eks. den danske holdning, hvor der som udgangspunkt skal foretages en individuel vurdering fra person til person, om denne opfylder betingelserne i til DPH-ing, og om dette foresætter kontinuerligt som følge af deres medlemskab af den væbnede gruppe¹¹⁸. Hvis Israel forbeholder sig denne ret, i stil med den amerikanske holdning og på forhånd har erklæret alle medlemmer af Hizbollah som legitime militære mål, da skal Israel stadig i deres angreb distingvere imellem Hizbollah og resten af civilbefolkningen. Det følger af overblikket over sagens faktum i kapitel 2, at personsøgerne blev købt af Hizbollah's ledelse, idet konventionelle kommunikationsmidler var blevet vurderet som en trussel. Der var således ikke tale om personsøgere generelt der cirkulerede på markedet i Libanon, men personsøgere fra en bestemt sending. Det er derfor ikke svært at forestille sig, at de pågældende personsøgere, som Hizbollah havde købt, ikke blev udleveret til civile men alene til medlemmer af Hizbollah. Israel vil i denne hypotese derfor have vurderet, at ved at detonere personsøgerne ville det primært være medlemmer af Hizbollah der vil blive ramt og ikke civile. I dette tilfælde vil princippet om distinktion være overholdt. Civile der måtte komme til skade som følge af angrebet vil i så fald være kollateral skade, og det vil falde tilbage på en proportionalitetsvurdering om den militære fordel kan bære det potentielle tab. Mere om dette nedenfor.

Et problem Israel dog vil støde ind i under nærværende denne hypotese er, at de ikke distingverer imellem medlemmer af Hizbollah der tager direkte del i urolighederne (DPH-ing), og civile medlemmer som f.eks. administrativt, logistisk eller politisk personale. Jeg finder det usandsynligt, at Israels efterretninger skulle have være så gode, at de har været i stand til at lave en individuel vurdering af, hvem der har haft den enkelte personsøger i sin besiddelse, men det er ikke umuligt, at Israel har været i stand til at vurdere, at størstedelen af personsøgerne ville være i hænderne på medlemmer af den militære del af Hizbollah. I så fald bliver det et proportionalitetsspørgsmål om, hvorvidt den kollaterale skade på de "civile" medlemmer af Hizbollah, kan bæres af den militære fordel der vindes ved, uskadeliggørelsen af de militære medlemmer¹¹⁹. Uagtet ville Israel være forpligtet til at tage de mulige forholdsregler der er til at sikre, at "civile"-medlemmer ikke rammes.

Hvis alle medlemmer af Hizbollah kan betragtes som legitime mål, vil Israel i denne hypotese have opfyldt sine forpligtelser indenfor princippet om distinktion.

Hypotese 3: Israel betragtede personsøgerne som et militært mål i sig selv

Det er min egen vurdering, at personsøgerne i sig selv udgjorde et legitimt militært mål. Det er slået fast både i den amerikanske¹²⁰ og britiske militær manual¹²¹, at fjendens kommunikationsmidler kan udgøre militære mål, hvis deres destruktion giver dig en klar militær fordel. Personsøgerne udgjorde formodentligt, efter Hizbollah's indkøb af disse et års tid før, et væsentligt element i Hizbollah's interne kommunikation. Der var således tale om et objekt der ved sin brug udgjorde et effektivt bidrag til Hizbollah's militære virke jf. AP I art. 52.2. Destruktionen af en enkelt personsøger havde næppe givet Israel en klar militær fordel, men destruktionen af dem alle må siges at have udgjort en sådan. "Klar militær fordel" skal altid ses i lyset af angrebets kontekst¹²², hvorfor personsøgerne må anses som et militært objekt, idet

¹¹⁸ Afsnit 3.1 side 180-182, *DK 2016*

¹¹⁹ Proportionalitet bliver behandlet nedenfor

¹²⁰ Para 5.6.8.2 side 225, *USA 2023*

¹²¹ Para 5.4.5 side 57, se litra h, *UK 2004*

¹²² Para 5.4.4, side 55, se litra j, *IBID*

destruktionen af dem alle udgjorde en klar militær fordel, idet man hermed ville lamme Hizbollah's interne kommunikation.

Hypotese 3 udelukker ikke nødvendigvis *hypotese 2*. Fjendens kommunikationsmidler eller personsøgerne i sig selv, kan således godt have været det primære mål for angrebet, hvor det sekundære mål har været at uskadeliggøre medlemmer af Hizbollah. Der vil i *hypotese 3*, således ikke være tale om et angreb i strid med princippet om distinktion.

Det er min vurdering, at en kombination af *hypotese 2* og *3* er den mest sandsynlige. Fjendens kommunikation har derfor været angrebets primære mål, hvilket også stemmer overens med walkie-talkiernes destruktion dagen efter. Medlemmer af Hizbollah har således været angrebets sekundære mål. Et tredje mål med angrebet der ikke er blevet nævnt er fjendens moral. Det har formodentligt påvirket Hizbollah massivt, at deres håndholdte kommunikationsmidler er sprunget med en dags mellemrum, hvilket formodentligt må have givet organisationens medlemmer en vis skepsis og tilbageholdenhed i forbindelse med at være i besiddelse af noget elektronisk. Hvis din fjende ikke tør røre moderne kommunikationsmidler som følge af dit angreb, må dette kategoriseres som en klar militær fordel¹²³.

4.3.2 ANGREBETS PROPORTIONALITET

I det følgende vil jeg analysere angrebet med henblik på proportionalitetsprincippet. Jeg tager udgangspunkt i, at det primære mål med angrebet var fjendens kommunikationsmidler, hvorfor personsøgerne i sig selv udgjorde et militært mål. Uskadeliggørelsen af Hizbollah medlemmer og fjendes "vilje" til at ville kommunikere ved brug af håndholdte elektroniske apparater, må antages at være sekundære. Det er således en kombination af *hypotese 2* og *3* jf. ovenstående der vil blive diskuteret med udgangspunkt i. Dette skyldes, at det er disse hypoteser, jeg finder mest sandsynlige og fordi, hvis det viser sig, at *hypotese 1* bedst stemmer overens med virkeligheden, da vil angrebet allerede være ulovligt efter reglerne om distinktion, hvorfor en proportionalitetsvurdering er overflødig.

Hvis man således arbejder ud fra tesen om, at personsøgerne i sig selv udgjorde et lovligt militært mål, og medlemmerne af Hizbollah udgjorde legitime militære mål, da er proportionalitetsprincippet første led at diskutere, hvorvidt den potentielle kollaterale skade kan opvejes ved den potentielle militære fordel, der vindes ved angrebet. Det blev anført i kapitel 2, at forskellige kilder har meldt lidt over 3.000 sårede, ca. 40 var omkommet, hvoraf 12 var civile. Der er ikke umildbart nogle tal der peger på, hvor mange civile sårede der er tale om, ligesom der heller ikke er nogle tal på, hvilke typer af medlemmer af Hizbollah der blev ramt.

Destruktionen af en enkelt eller flere personsøger har angiveligt ikke præsenteret Israel med nogen signifikant militærfordel, hvorfor et sådant angreb ikke ville kunne bære mange, hvis overhovedet nogle, potentielle civile tab. Men et angrebs potentielle militære fordel, skal altid ses i sammenhæng med operationen som helhed, og her må man spørge, hvilken potentiel militær fordel der kan vindes, når alle personsøgerne springer på samme tid. Her skal angrebet på walkie-talkierne også ses i lyset af den samme operation, der sprang dagen efter. I den kontekst mener jeg, at den militære fordel er enorm. Hvis man er i stand til med en enkelt velplanlagt operation at ødelægge fjendens kommunikationsmidler og samtidig gøre ham paranoid for at røre elektroniske håndholdte apparater efterfølgende, har du lammet ham totalt, og du har muligvis hindret hans operationer i et godt stykke tid efterfølgende. Dette skaber et betydeligt

¹²³ Hør i det hele taget de sidste 5 minutter af interviewet med major og militæranalytiker ved Forsvarsakademiet Mikkel Storm Jensen, *Genstart: Bombe i bukselommen*, Danmarks Radio, 20. september 2024 <https://www.dr.dk/lyd/special-radio/genstart/genstart-2024/genstart-bombe-i-bukselommen-11802450385>

window of opportunity til yderligere operationer. Der er således tale om et angreb der allerede ved planlægningsfasen kunne resultere i en betydelig militær fordel, hvorfor angrebet således også kunne bære en vis kollateral skade. I para 77 i komiteens rapport til anklagemyndigheden ved ICTY¹²⁴, er komiteen af den opfattelse, at såfremt tv-stationer udgjorde et legitimt militært mål, var det civile tab proportionelt med den militære fordel, idet det ikke var ”klart uproportionelt”. Der var i den konkrete situation tale om mellem 10 og 17 døde civile som følge af angrebet. Dette fortæller os ikke noget om, hvor meget der skal til før et angreb er klart disproportionalt, men det fortæller os noget om, at selv relativt høje civile tab ikke nødvendigvis er disproportionalt med den militære fordel og nødvendighed.

Hvis den ansvarshavende beslutningstager, således havde vurderet, at den kollaterale skade ikke var ”klart disproportional” med den militære fordel vedrørende personsøgerne, er der holdpunkter for, at angrebet således ikke var i strid med første led i princippet om proportionalitet. Hvis størstedelen af ofrene for angrebet var civile, eller hvis Hizbollah kun blev ramt begrænset af angrebet, vil jeg mene, at der var tale om et disproportionalt angreb. I dette tilfælde vil jeg dog mene, at den militære fordel er så stor ved angrebet, både i forhold til at ramme kommunikationsmidler, ramme kombattanter og sprede paranoia, at angrebet kunne rumme en betydelig kollateral skade.

Proportionalitetsprincippet andet led er, at Israel som den angribende part, skal have taget de forholdsregler der er mulige i forbindelse med at minimere det civile tab mest muligt. Hvilke forholdsregler Israel helt specifikt skulle have foretaget i den forbindelse er spekulativt, men jeg vil i de næste komme med et par af mine egne observationer.

For det første, er der tale om personsøgere der formodentligt udelukkende blev brugt af Hizbollah, som det også tidligere er blevet anført. Det var derfor naturligt for Israel at antage, at langt størstedelen af personsøgerne ville være i besiddelse af Hizbollah og dermed ikke være i civile hænder. Såfremt alle Hizbollah-medlemmer kunne kategoriseres som legitime mål, vil jeg mene, at Israel hermed havde gjort ”*everything feasible*” i forhold til at bekræfte målenes identitet jf. AP I art. 57. 2 (a)(i)). Det ville være utopisk at kræve, at lokationen af samtlige 5.000 personsøgere og identiteten på de relevante personer i besiddelse heraf skulle være kendt af Israel før angrebet blev lanceret. Jeg mener derfor, at Israel, ved at angribe personsøgere der med rette måtte anses at være i brug og i hænderne på medlemmer af Hizbollah, her har taget hensyn til minimeringen af civile tab.

For det andet var sprængladningen i personsøgerne meget begrænset. Det er også tidligere nævnt, at der blev observeret personsøgere der detonerede i supermarkeder, der kun gjorde skade på sig selv, og personen i besiddelse af den. Jeg mener derfor, at der også var blevet taget forholdsregler i forbindelse hermed, idet personsøgerne således kun ramte enkeltpersoner, hvilket minimerede risikoen for kollateral skade.

For det tredje mener jeg, at mekanikken ved at sende en besked inden detonation også kunne være en forholdsregel. På denne måde sikrede man sig, at det sandsynligvis kun var ejeren af den pågældende personsøger der havde den i sin besiddelse ved detonation. På denne måde kunne man nogenlunde sikre sig, at de ikke lå frit tilgængeligt, da de sprang.

Der blev ikke givet nogen advarsel inden angrebet, men det er min vurdering, at omstændighederne ikke tillod dette jf. AP I art. 57.2 (e). Havde Israel advaret inden angrebet havde angrebet ikke haft mulighed for at uskadeliggøre Hizbollah medlemmer, ligesom man ikke kunne have opnået den samme ”paranoia-effekt” efterfølgende.

¹²⁴ NATO rapport 2000

Jeg har ikke kunne identificere noget der tyder på, at tidspunktet for angrebet har været egnet til at minimere civile tab, ligesom alternative mål efter AP I art. 57.3 ikke findes aktuelle.

Det vil i sidste ende bero på en konkret vurdering, om ovenstående forholdsregler er nok til, at Israel har opfyldt sine forpligtelser i forhold til at minimere civiltab mest muligt. Jeg vil dog mene, at det er tydeligt, at der blev taget hensyn til beskyttelse af civilbefolkningen, hvorfor jeg finder, at Israel formodentligt har taget de forholdsregler der var til rådighed til at minimere civile tab.

Samlet set må det konkluderes, at såfremt der var tale om legitime mål, da har angrebet været proportionalt med den militære fordel der kunne vindes hermed.

4.4 DELKONKLUSION: LOVLIGT ANGREB?

I kapitel 4 er det blevet undersøgt, om angrebet den 17. september 2024 var lovligt eller ej ud fra et *targeting* perspektiv. I den forbindelse er der blevet redegjort for de regler der dikterer et angrebs lovlighed herunder distinktion, proportionalitet, militær nødvendighed og militære mål.

Personsøgerne er ikke ude af stand til at distingvere imellem forskellige mål. Spørgsmålet har været, om de blev benyttet på en måde, så dette ikke var tilfældet. I den forbindelse blev sagen *Martic IT-97-11-T* diskuteret, idet der også her var tale om et ellers lovligt våben der blev benyttet på en måde, så det ikke kunne ramme specifikke mål. Det er min vurdering, at personsøgerne i den pågældende situation pålideligt kunne ramme specifikke mål, hvorfor der ikke er tale om den samme situation vedrørende brugen af M87 Oktan systemet som i *Martic IT-97-11-T*. Angrebet var således ikke i strid med AP I art. 51. 4 (a). I det der var tale om begrænsede eksplosioner der kun ramte personsøgerne selv, og personen i umildbar besiddelse af denne, kunne effekten af angrebet således også begrænses efter AP I art. 51.4 (c). Ligeledes var der ikke tale om en bombardement lignende situation, som er forbudt i AP I art. 51.5 (a).

Det blev diskuteret, hvad der gør et mål lovligt og legitimt i krigens love. Enten fordi der er tale om kombattanter, civile der DPH'er eller militære objekter efter AP I art. 52.2. I den forbindelse blev der argumenteret for, at personsøgerne i sig selv udgjorde et legitimt militært mål, i det de i brug som Hizbollah's kommunikationsmidler effektivt støttede dennes militære virke, og destruktoren af personsøgerne ville præsentere sig som en klar militær fordel jf. AP I art. 52.2. Ligeledes er fjendens kommunikationsmidler anerkendt som et legitimt militært mål i diverse nationale militærmanualer samt af komiteen i deres rapport til anklagemyndigheden ved ICTY vedrørende NATO's angreb i Jugoslavien¹²⁵. Ligeledes vil nogle lande formodentligt anerkende samtlige medlemmer af Hizbollah, som legitime mål i en NIAC. Distinktionen af medlemmer af Hizbollah volder problemer, idet det kan diskuteres om alle medlemmer opfylder kravene til DPH-ing i NIAC. Uagtet blev det konkluderet, at personsøgerne i sig selv udgjorde et militært mål, hvorfor forpligtelsen i AP I art. 51. 4 (a) var imødekommet.

Således var der tale om et angreb der som udgangspunkt opfyldte kravene til distinktion.

Herefter blev proportionalitetsprincippet redegjort for og diskuteret herunder den forventede kollaterale skade overfor den militære fordel, samt de mulige forholdsregler der skal tages for at minimere tabet af civile. I den forbindelse blev det diskuteret, at meget på nuværende tidspunkt er spekulativt, i det ingen med sikkerhed kan vide, hvilke efterretninger Israel var i besiddelse af, samt hvilke vurderinger de havde gjort sig forud for angrebet.

¹²⁵Para 70-73, *NATO-rapport*

Det blev konkluderet, at personsøgerne var købt og i brug af Hizbollah og formodentligt ikke blev brugt af civilbefolkningen. På denne baggrund kunne Israel med føje vurdere, at langt størstedelen af personsøgerne ville være i hænderne på medlemmer af Hizbollah, og at personsøgerne var i brug til støtte for Hizbollah operationer. Selv hvis Israel ikke havde efterretninger om samtlige individuelle personsøgere vil jeg mene, at der var taget de mulige forholdsregler i forhold til identifikation af målet efter AP I art. 57.2 (a)((i)).

Ekspllosionen i personsøgerne var begrænset, hvilket kan være en indikation på, at man har ønsket at skåne civilbefolkningen mest muligt, således at det kun var selve personsøgeren og personen i umildbar besiddelse heraf der kom til skade. Ligeledes kan den forudgående besked på maskinerne have været en måde at sikre sig på, at de relevante personer havde dem i hænderne inden detonation, hvilket også kan have været en måde at beskytte uvedkommende på. Jeg mener derfor, at man opfyldte sine forpligtelser i AP I art. 57.2. (a)((ii)).

Det beror på en konkret vurdering, om den potentielle kollaterale skade var proportionel med den militære fordel der kunne vindes ved angrebet. Jeg vurderer dog, at der var tale om en signifikant militær fordel ved at sætte fjendens kommunikation ud af spil og samtidig beskadige mange af mellemændene, hvorfor angrebet kunne bære relativt høje kollaterale tab. I det de få kilder vedrørende sagens faktum peger på relativt få civile tab, da er det min vurdering at angrebet var proportionelt.

Det kan således samlet set konkluderes, ud fra tilgængelige oplysninger, at angrebet som udgangspunkt var lovligt ud fra et operativt perspektiv.

5. KONKLUSION

Angrebet den 17. september 2024 på Hizbollah var unikt. Skjulte bomber er før blevet brugt, og bliver brugt, til likvidering, til lureminer, og til IED'er og er desværre ikke et sjældent syn på den moderne slagmark. Jeg mener dog aldrig, at vi har set et angreb som det i afhandlingen beskrevet før. Længe inden angrebet var Hizbollah's kommunikationsmidler komprimeret af Israel, idet de ellers sikre personsøgere i virkeligheden var manifureret af Israel. Jeg tror ikke, at der på samme måde er set noget lignende før, hvor en helt organisations udstyr på denne måde har været mineret, og det har også været svært at kategorisere våbnet efter de konventionelle regler. Både våbnet og operationen præsenterede en række juridiske problemstillinger, som er blevet belyst i afhandlingen.

Første del af specialet redegjorde for de relevante principper og regler der afgjorde om et våben er lovligt eller ej. I den forbindelse blev det konkluderet, at personsøgerne på grund af den begrænsede sprængladning og den "konventionelle" skade i form af en bombe, ikke udgjorde et brud med princippet om menneskelighed. Det blev konkluderet, at personsøgerne ikke som sådan var i strid med princippet om distinktion, om end de præsenterede en risiko for at ramme i flæng. Dette skyldes, at personerne pålideligt kunne begrænses til at ramme dem der var i besiddelse af personsøgerne, hvorfor det i sidste ende var Israels efterretninger der afgjorde, om personsøgerne ramte i flæng eller ej.

Herefter blev det diskuteret, om personsøgerne udgjorde enten miner, lureminer eller andre mekanismer i CCWAP2. I den forbindelse blev det konkluderet, at personsøgerne faldt i en form for gråzone imellem lureminer og andre mekanismer, idet personsøgerne blev aktiveret af et signal udefra og således faldt udenfor kategorien luremine. Ordet "manuelt placeret" er dog omdiskuteret, idet det ikke kan konkluderes, om det skal forstås som placeret af en person eller blot ikke være fjernplaceret. I det begrebet "manuelt placeret", som er kriteriet for at opfylde definitionen for "anden mekanisme" efter CCWAP2, ikke nødvendigvis er opfyldt af

personsøgerne, falder de således også udenfor denne kategori. Såfremt personsøgerne ikke falder ind under nogle af disse kategorierne i CCWAP2, er de ikke ulovlige efter CCWAP2. Hvis det viser sig, at personsøgerne skal kategoriseres som "anden mekanisme" er de kun ulovlige, hvis de fremstår som "harmløse objekter". Jeg har argumenteret for, at ordet harmløs skal forstås som en civil genstand, og idet personsøgerne kan kategoriseres som militære objekter, kan personsøgerne ikke kategoriseres som harmløse. Såfremt dette ikke er tilfældet, vil personsøgerne muligvis være ulovlige efter CCWAP2, hvis de tilsvarende også opfylder betingelserne for at være andre mekanisme, idet der i så fald vil være tale om masseproducerede "harmløse" andre mekanismer.

Anden del af specialet redegjorde for de forskellige principper og regler der gør sig gældende under "targeting". Herefter blev angrebets lovlighed diskuteret ud fra kendt faktum og hypoteser.

Her blev det konkluderet, at det mest sandsynlige scenarie var, at Israel betragtede personsøgerne som legitime militære mål i sig selv, og at et angreb på selve personsøgerne således som udgangspunkt var lovligt, hvis der ellers blev distingveret imellem medlemmer af Hizbollah og civilbefolkningen. I den forbindelse blev det også konkluderet, at den militære fordel der blev vundet ved angrebet, var så stor, at angrebet kunne bære et betydeligt kollateralt tab. Hvor mange forholdsregler til at minimere civile tab der var mulige at tage, er diskuterbart, men et par stykker er blevet identificeret og analyseret. Samlet set var der som udgangspunkt, ud fra kendt faktum, tale om lovlig "targeting".

Der er stadig mange ubekendte vedrørende angrebet den 17. september 2024, men det er min mening, at der samlet set ud fra det kendte faktum, var tale om et lovligt våben og et lovligt angreb, hvorfor Israels angreb ved brugen af personsøgerne, set ud fra de krigsretlige regler, var lovligt.

LITTERATURLISTE

BOGLITTERATUR

Gary D. Solis, *The Law of Armed Conflict: International Humanitarian Law in War*, 3. Version (2022), Cambridge University Press (forkortes Solis 2022)

William Boothby, *Weapons and Law of Armed Conflict*, 2009, Oxford University Print (forkortes Boothby 2009)

William Boothby, *The Law of Targeting*, 2012, Oxford University Print (forkortes Boothby 2012)

Dieter Fleck, *The Handbook of International Humanitarian Law*, 2. Udgave, 2008, Oxford University Press (forkortes Fleck 2008)

Terry D. Gill og Dieter Fleck, *The Handbook of The International Law of Military Operations*, 2011, (forkortet Gill og Fleck 2011)

UK Ministry of Defence, *The Manual of the Law of Armed Conflict*, 2004, Oxford University Press, Storbritanniens militær manual (forkortes UK 2004)

Corn, Jenks, Hansen, Jensen, Jackson og Schoettler, *The Law of Armed Conflict: An Operational Approach*, 2. Udgave, 2019, Wolters Kluwer

Danish Ministry of Defence / Defence Command / Denmark, *Military Manual on international law relevant to Danish armed forces in international operations*, 1. Version, 2016, Rosendahl, Den danske militær manual (forkortes DK 2016)

Department of Defence (USA), Law of War Manual, 2023, Office of General Counsel (forkortes USA 2023)

Jein-Marie Henckaerts og Louise Doswald-Beck, *Customary International Humanitarian Law, Volume I: Rules*, 2009, International Committee of the Red Cross, Cambridge (forkortes ICRC 2009)

Michael N. Schmitt, Charles H.B. Garraway og Yoram Dinstein, *The Manual on the Law of Non-International Armed Conflict With Commentary*, International Institute of Humanitarian Law, 2006, (forkortes NIAC-manual)

WEBLITTERATUR

Søren K. Willemoes, *Guds (og Israels) vrede*, Weekendavisen, 18. september 2024, <https://www.weekendavisen.dk/udland/guds-og-israels-vrede> , Tilgået den 22. maj 2025 (forkortes SKW24)

Ole Nyveng, *Forsmag på fremtidens krig*, Weekendsavisen, 29. september 2024, <https://www.weekendavisen.dk/udland/forsmag-paa-fremtidens-krig> , Tilgået den 22. maj 2025 (forkortes ON24)

Mekhennet og Warrick, *Mossad's pager operation: Inside Israel's penetration of Hezbollah*, The Washington Post, 6. Oktober 2024, hentet fra Factiva, https://global-factiva-com.ez.stats-biblioteket.dk/ha/default.aspx?page_driver=searchBuilder_Search#.!/?&_suid=1741078813245006989860362673506 , tilgået den 22. maj 2025 (forkortes MeW24)

William H. Boothby, *Exploding Pagers and the Law*, Lieber Institute: West Point, 18. September 2024, <https://lieber.westpoint.edu/exploding-pagers-law/> Tilgået den 24. april 2025 (forkortes WB24)

Matt Murphy og Joe Tidy, *What we know about the Hezbollah explosions*, BBC, 20. September 2024, <https://www.bbc.com/news/articles/cz04m913m49o> , Tilgået den 22. Maj 2025 (forkortes MT2024)

Ohad Merlin, *Exploding pagers were purchased by Hezbollah, 'injured Iranian ambassador admits*, The Jerusalem Post, 13. November 2024, <https://www.jpost.com/middle-east/article-828887> Tilgået den 31.maj 2025 (forkortes OM2024)

Berman Lazar og Staff Toi, *In first, Netanyahu said to acknowledge Israel carried out pager attacks on Hezbollah*, The Times of Israel, 10. November 2024, <https://www.timesofisrael.com/in-first-netanyahu-said-to-admit-israel-carried-out-pager-attacks-on-hezbollah/> , Tilgået den 31. maj 2025, (forkortes LS2024)

Gary Pattison, *Booby-traps and "apparently harmless" portable objects*, Lieber Institute: West Point, 11. Marts 2025, <https://lieber.westpoint.edu/booby-traps-apparently-harmless-portable-objects/> Tilgået den 24. marts 2025. (forkortes GP2025)

Amichai Cohen og Yuval Shani, *Well It Depends: The Explosive Pagers Attack Revisited*, Lieber Institute: West point, 11. Oktober 2024, <https://lieber.westpoint.edu/well-it-depends-explosive-pagers-attack-revisited/> , Tilgået den 28. marts 2025 (forkortet CS2024)

PODCAST

Genstart, *Bombe i bukselommen*, Danmarks Radio, 20. september 2024, Interview med major og militæranalytiker ved Forsvarsakademiet Mikkel Storm Jensen, <https://www.dr.dk/lyd/special-radio/genstart/genstart-2024/genstart-bombe-i-bukselommen-11802450385>, Tilgået den 9. maj 2025

LOVGIVNING

Instructions for The Government Armies of the United States in The Field, Lieber Code, 1863 (forkortet *Lieber Code 1863*)

Declaration Renouncing the Use, in Time of War, of Explosive Projectiles Under 400 Grammes Weight. Sankt Petersburg, 28, 1868, (forkortet *Petersburg 1868*)

Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land, The Hague, 1899 (forkortet *Haag 1899*)

Genevakonventionen I af 12. August 1949 til forbedring af såredes og syges vilkår i de væbnede styrker i felten. (forkortet *GCI*)

Genevakonventionen II af 12. august 1949 til forbedring af såredes, syges og skibsbrudnes vilkår i de væbnede styrker på søen. (forkortet *GCI*)

Genevakonventionen III af 12. august 1949 om behandling af krigsfanger (forkortet *GCI*)

Genevakonventionen IV af 12. august 1949 om beskyttelse af civile personer i krigstid (forkortet *GCI*)

Tillægsprotokol I af 1977 til Geneve-konventionerne af 12. august 1949 vedrørende beskyttelsen af ofre i internationale væbnede konflikter (forkortet *AP I*)

Tillægsprotokol II af 1977 til Geneve-konventionerne af 12. august 1949 vedrørende beskyttelsen af ofte i ikke-internationale væbnede konflikter. (forkortet *AP II*)

Convention on prohibition or restrictions on the use of certain conventional weapons which may be deemed to be excessively injurious or to have indiscriminate effect, 2004, (forkortet *CCW*)

Protokol II af 3. maj 1996 om forbud mod eller begrænsning i anvendelsen af miner, lureminer og andre mekanismer til konventionen af 10. oktober 1980 om forbud mod eller begrænsninger i anvendelsen af visse konventionelle våben, som anses for at være unødt skadevoldende eller for at ramme i flæng. (forkortet *CCWAP2*)

Statute of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia of 1993 as amended on 17th of May 2022. (forkortet *ICTY-statuttet*)

Protocol for the Prohibition of the Use of Asphyxiating, Poisonous or Other Gasses and of Bacteriological Methods of Warfare, Geneva, 17. Juni 1925 (forkortet *Gas-konventionen af 1925*)

Project of an International Declaration concerning the Laws and Customs of War, Bruxelles, 27. August 1874 (forkortet *Bruxelles 1874*)

LOVKOMMENTARER

Claude PILLOUD, Jean DE PREUX, Yves SANDOZ, Bruno ZIMMERMANN, Philippe Eberlin, Hans-Peter Gasser, Claude F. Wenger, *Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I)*, 8 June 1977 *Commentary* of 1987, International Committee of the Red Cross, <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/introduction/commentary/1987?activeTab=> Tilgået den 12. Maj 2025, Kluwer Academic Publishers Group (forkortes *AP I Commentary*)

PRAKSIS

International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (ICTY), Prosecutor vs Galic, IT-98-29-T, 2005. *In Trial Chamber I* og *In the Appeals Chamber*

ICTY, Prosecutor vs Blaskic, IT-95-14-T, 2000, *Appealed Judgement*

ICTY, Prosecutor vs Tadić, IT-94-1-T, 1997, *First Trial Chamber*

ICTY, Prosecutor vs Martić, IT-97-11-T, 2007, *In Trial Chamber I*

International Criminal Court (ICC), *Advisory opinion on the legality of the threat or use of nuclear weapons*, 1996

ICTY, *Final Report to the Prosecutor by the Committee Established to Review the NATO Bombing Campaign Against the Federal Republic of Yugoslavia*, Office of the Prosecutor, 13. Juni 2000, Hentet fra <https://www.icty.org/en/press/final-report-prosecutor-committee-established-review-nato-bombing-campaign-against-federal#IVB3>, Tilgået den 8. maj 2025 (herefter forkortes *NATO rapport 2000*)